

LAPIN AMMATTIKORKEAKOULU

Vanhempien ja päiväkodin yhteistyö

Poikkijoen päiväkodin toimintaan liittyvä asiakaskysely

Soile Paasilinna
opinnäytetyö

Lapsi- ja nuorisotyön suuntautuminen,
Sosionomi AMK

KEMI 2016

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
ABSTRACT	4
1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	7
2.1 Tutkimustehtävät	7
2.2 Aineisto	11
3 PIENRYHMÄTOIMINNAN PERUSTEET PÄIVÄKODIN ARJESSA.....	14
3.1 Pienryhmätoiminnan tavoitteet	14
3.3 Vanhempien näkemykset pienryhmätoimintaan	16
3.4 Lasten havainnointi pienryhmätoiminnassa	19
3.5 Vanhempien näkemykset yksilöllisyyden huomioimiseen	20
4 PERHEEN JA PÄIVÄKODIN KASVATUSKUMPPANUUS	22
4.1 Vanhempien ja päiväkodin kasvatusvastuu	26
4.2 Kasvatuskumppanuuden tukeminen sosionomin AMK ammattitaidolla....	27
4.3 Vanhempien näkemykset kasvatuskumppanuudesta	29
5 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN	33
5.1 Tukea tarvitsevan lapsen vanhempien vanhemmuuden tukeminen	36
5.2 Havainnoinnista lapsen vahuuksien tukemiseen	38
5.3 Vanhempien näkemykset lapsen tuen tarpeesta	40
6 VANHEMPIEN IDEAT KYSELYN TULOKSENA.....	41
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	43
8 POHDINTA	45
LÄHTEET	47
LIITTEET	49
Liite; Kyselykaavake vanhemmille.....	49

TIIVISTELMÄ

LAPIN AMMATTIKORKEAKOULU, Sosiaaliala

Koulutusohjelma: Vuosi: 2016 Sosionomi AMK, LANU
Opinnäytetyön tekijä(t): Soile Paasilinna
Opinnäytetyön nimi: Vanhempien ja päiväkodin yhteistyö Poikkijoen päiväkodin toimintaan liittyvä asiakaskysely
Sivuja (joista liitesivuja): 49 (3)
Päiväys: 5.5.2016
Opinnäytetyön ohjaaja(t): Seija Järvi ja Sari Kähkönen
<p>Opinnäytetyöni pohjautuu asiakaskyselyyn, mikä on suunnattu Poikkijoen päiväkodin vanhemmille. Kyselyn kautta on selvitetty Poikkijoen päiväkodin asiakkaiden näkökantoja ja toiveita lapsen arjen kehittämiseksi ja tukemiseksi. Kysymykset on jaettu kolmeen osa-alueeseen, kasvatuskumppanuus, pienryhmätoiminta ja erityisen tuen tarve lapsen arjessa.</p> <p>Opinnäytetyöni teoriaosuudessa käsittelen kasvatuskumppanuuden, pienryhmätoiminnan ja erityisen tuen tarpeen määrittelyä. Näiden osa-alueiden avulla selvitän vanhempien osallisuutta kasvatuskumppanuuteen lapsen kasvussa ja kehityksessä. Opinnäytetyössäni selvitän mitä tietoa he tarvitsevat saavuttaakseen parhaan huolenpidon lapselleen. Opinnäytetyönä toteutin kyselyn, minkä tuloksena sain vanhempien näkökantoja ohjeelliseksi tiedoksi päiväkodille.</p> <p>Kyselyssä on selvitetty vanhempien toiveita ja palautteiden kautta olen koonnut yhteenvedon vanhempien toiveista ja ideoista, jotka voidaan sisällyttää tukemaan päiväkodin toimintaan jatkossa.</p> <p>Kyselyn tulokset kertovat suoraan vanhempien kiinnostuksen, jaksamisen ja tietoisuuden lapsensa kasvusta ja kehityksestä. Kyselystä ilmenee yhteistyön kehittämisen tarpeen pääpiirteet vanhempien ja päiväkodin välillä. Kyselyn mukaan vanhemmat ovat yhteistyöhaluisia. Tietoa on vähän ja yhteistyötä tarvitaan ja halutaan lisää päiväkodin ja vanhempien välille.</p>
Asiasanat: Pienryhmätoiminta, kasvatuskumppanuus, tuen tarve, yhteistyön kehittäminen.

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme:
Author(s): Soile Paasilinna
Thesis title: Cooperation of parents and the day care center, a customer a feed back enquiry about day care center Poikkijokis activities.
Pages (of which appendixes): 49 (3)
Date: 5.5.2016
Thesis instructor(s): Seija Järvi and Sari Kähkönen
<p>My thesis is based on customer a enquiry enquiry which is directed to the day care center Poikkijokis parents. The enquiry's idea was to find out the day care center Poikkijokis parents views and wishes about children's everyday activity . The are divided into three (3) different sections: educational partnership, small group activities and needs of special care in the child's everyday life.</p> <p>The theoretical part of my thesis deals with the definitions of educational partnership, small group activities and special care. By these sections I explain the parents' involvement in the development of the child's growth and the knowledge they need to have in order to achieve the best possible growth development for their child.</p> <p>The parents' points of view , acquired by the enquiry , are indicative knowledge for the daycare center.</p> <p>from the feedback from the enquiry I have gathered a summary of the parents' wishes and ideas that can be used and included to support the day care centre activities in the.</p> <p>The results of the enquiry show the interest, endurance and awareness of the child's childs growth and development and also the need for developing the cooperation of parents and daycare center. The awareness There is very little knowledge, more cooperation is needed and wanted between the parents and the day care center.</p>
Key words: Small group activities, educational partnership, need for special care, the development of the cooperation.

1 JOHDANTO

Opintäytetyöni sai alkunsa kun pyysin Sodankylän kunnassa toimivan Poikkijoen päiväkodin johtajalta lupaa tehdä heidän päiväkotiin kyselyn lasten vanhemmille. Päiväkoti on aloittanut toimintansa vuoden 2013 alusta. Kyselyn tuloksia on tarkoitus hyödyntää toiminnassa lasten hyvinvoinnin kehittämiseksi. Saaduilla suunnitelmilla ja ideoilla on tarkoitus edistää päiväkodin ja vanhempien välistä vuorovaikutusta ja luoda uusia tapoja kasvatuskumppanuuden edistämiseen. Kyselyllä selvitetään vanhempien tietoisuutta lapsensa hoitopaikan toiminnan sisällöstä, sekä miten sitä voi vanhempien mielestä kehittää. Päiväkoti voi kyselyn tuloksia sisällyttää omaan toimintaan, niin saadaan vanhempien toiveet esille ja näkyviin päiväkodin toiminnoissa konkreettisesti. Kasvatuskumppanuus on lapsiperheen ja ammattikasvattajan yhteinen tavoite lapsen parhaan kasvun ja kehityksen tukemiseksi. Lasta tuetaan kasvussa ja kehityksessä yhdessä niin vanhempien kuin ammattikasvattajien toimintana. Kyselystä kokoan kehittämisehdotuksia, missä käytän pohjana vanhempien tuomia ideoita, näkökantoja ja suunnitelmia. Kehittämisehdotukset toimivat suuntaa-antavana ohjeena päiväkodin opetussuunnitelmassa.

Minua kiinnostaa selvittää, ovatko perheet tietoisia päiväkodin toiminnan sisällöstä ja sen toimintatavoista siinä määrin, että voivat vaikuttaa toiminnan kehittämiseen. Kyselyn avulla selviää, missä päiväkodin sisältöalueessa tarvitaan lisää informointia päiväkodin ja vanhempien välille, eli vuorovaikutusta. Yhteistyö on paitsi kasvatuskumppanuutta, niin myös päiväkodin päivärytmiin vaikuttamista vanhempien toiveet huomioiden. Opinnäytetyössä haluan selvittää myös tukea tarvitsevien lasten kasvuun ja kehitykseen liittyvät vanhempien toiveet. Etsin myös vastausta siihen kuinka vanhempien omia näkemyksiä voidaan hyödyntää pienen lapsen kasvussa ja kehityksessä yksilöllisesti.

Hankkeistettu opinnäytetyön kehittämisehdotukset voidaan sisällyttää päiväkodin toimintaan. Päiväkoti on osallistunut kyselyn suunnitteluun ja selkeyttänyt ne osa-alueet mihin heillä on tarvetta saada vastauksia vanhemmilta. Vanhempien toiveiden myötä voidaan yhdessä päiväkotia kehittämällä päästä parhaimmillaan kasva-

tuskumppanuutta edistävään toimintaan. Kysely sinällään tukee kasvatuskumppanuutta, se on osoitus siitä että vanhempien näkemys on päiväkodille tärkeää. Vanhemmille selkeytyy oman roolin tärkeys päiväkodin arjen rakentamisessa, he kokevat, että heidän oma kasvattaminen on arvokasta sekä päiväkodin ammattikasvattajille selkeytyy lapsen yksilöllisyys vanhempien näkemysten kautta.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Työni teoreettisena lähtökohtana oli kasvatuskumppanuus, sekä kasvuun ja kehitykseen liittyvä tuen tarve oppimisen osa-alueissa. Kasvatuskumppanuus on Poikkijoen päiväkodin kehittämisalue. Kasvatuskumppanuuden sisältöä ja perusteita olen tuonut esille kappaleessa neljä, ”Perheen ja päiväkodin yhteistyö kasvatuskumppanuudessa”. Osallisuuden edistämisen keskeisimpänä painopisteenä ovat kehitys ja kasvu sekä tuen tarve oppimisosaa-alueissa, joihin tämän ohjelman laadinnassa olen kiinnittänyt erityistä huomiota.

Työn sisältö koostuu teoriaosuudesta ja vanhempien vastauksista jotka on kirjattu tuotoksena toimenpide-ehdotuksina. Opinnäytetyössäni on toimenpide-ehdotuksia päiväkodin arjen sujuvuuden kehittämiseen. Pohjana opinnäytetyössä on vanhemmille suunnatut teemalliset kysymykset, jotka on rajattu päiväkodin henkilökunnan toiveiden mukaisiin osa-alueisiin. Osa-alueet on keskusteltu yhdessä Poikkijoen päiväkodin johtajan kanssa opinnäytetyön suunnittelun alkuvaiheessa. Opinnäytetyöni vastaa Poikkijoen päiväkodin toiminnan suunnitteluun ja kehittämisen tarpeeseen vanhempien vastausten pohjalta.

2.1 Tutkimustehtävät

Tutkimustehtävänä opinnäytetyössä oli selvittää vanhempien ja päiväkodin yhteistyö lapsen päivähoitossa. Vanhempien vastausten perusteella laadin kehittämis-ehdotukset päiväkodille toiminnan tueksi. Teemakysymysten yhteyteen avasin käsitteitä ymmärrettävään muotoon. Teema-alueittain tehdyt kysymykset olivat avoimia kysymyksiä. Saatekirjeen sisällössä otettiin kantaa oikeudellisiin näkökulmiin, tutkimuksen vastausten säilytykseen liittyvät asiat, henkilötietolaki (henkilötietolaki 22.4.1999/523). huomioiden, kyselyn käyttötarkoitus selvitettiin ja osallistumisen vapaaehtoisuus. Saatteesta kävi myös ilmi kyselyn tarkoitus ja jatkotoimintatavoitteet. Kyselyn tulos tullaan saattamaan vanhempien tietoon päiväkodin oman päätöksen myötä.

Haastattelukertoja päiväkodin johtajan kanssa oli kaksi, tämä määrä oli riittävä, minkä pohjalta kyselyn runko rakentui vastattavaksi vanhemmille anonyymisti.

Esihaastattelu on tehty päiväkodin johtajan kanssa 19.2.2014 päiväkodilla. Haastattelussa olemme käyneet läpi aiemmin lähettämäni sähköpostin sisällön kysymysalueittain. Päiväkodinjohtaja oli esitellyt asian työpaikkapalaverissa muulle päiväkodin henkilökunnalle, ja saanut myöntävän suhtautumisen kyselyn tekemiseen.

Toinen tapaaminen sovittiin puhelimitse. Tämän jälkeen pidimme palaverin yhteisesti Poikkijoen päiväkodin tiloissa vt. päiväkodinjohtaja Marke Mäntylän kanssa. Esitin seitsemän kysymystä, joista karsittiin kaksi kysymystä pois. Viisi kysymystä muotoiltiin päiväkodille tarkoituksenmukaisiksi osa-alueiksi. Teemakysymysalueet tulevat yhdessä suunnitelluissa kysymyskentissä nyt palvelemaan paremmin päiväkodin toiminnan kehittämistä. Kysymysten sisältö rakentui päiväkodin tarpeesta kehittää omaa toimintaa päivän kuluksessa vanhempien näkemysten mukaan.

Esihaastattelussa sain arvokasta tietoa tutkimukseni painopisteistä. Painopisteet olivat selvästikin kasvatuskumppanuudessa, yksilöllisyyden huomioimisessa, pienryhmätoiminnan kehittämisessä ja lapsen erityisen tuen tarpeen kartoittamisessa. Toisen tapaamisen jälkeen tarkennettiin kysymykset teema-alueisiin kuuluviksi kysymyksiksi. Teema-alueiden kysymykset olivat seuraavat:

1. Pienryhmätoiminta: Miten haluatte pienryhmätoimintaa kehitettävän, omia ideoita?
2. Yksilöllisyyden huomioiminen: Minkälaista tukea odotatte päiväkodilta lapsen kasvuun ja kehitykseen?
3. Kasvatuskumppanuus: Kertokaa mielipide päiväkodin päivä-ohjelmasta ja minkä oman idean haluatte esittää?

4. Kasvatuskumppanuus: Vapaa-aikaan liittyvä yhteistyö, perheiden yhteistyöhön liittyvät ideat?
5. Ohjauksen tarve: Tuen tarve lapsenne oppimisosu-alueissa, esitä omat toiveet?

Vanhempien vastaukset pohjautuvat heidän omiin kokemuksiin lapsensa hoidosta. Vanhemmat ovat asiantuntijoita oman lapsensa tulkkeina päiväkodin ammattitaitoisille työntekijöille. Anonyymisti vastaaminen mahdollisti tuomaan esille rohkeammin myös negatiivisia ajatuksia, koska suoranaista kanssakäymistä ei ollut vaan vastaukset tulivat kirjallisesti. Teema-alueittain tehdyissä kysymyksissä vanhemmat huomioitiin tekemällä kysymyksistä selkeitä ja johdonmukaisia ja ennen kaikkea helposti vastattavia. (Airaksinen 2003, 45–67.)

Tutkimusongelmassani halusin selvittää vanhempien toiveet päiväkodin ja vanhempien vuorovaikutussuhteessa. Tarkoitus oli tutkia luonnollisia kokemuksellisia tilanteita, joista ei voinut tehdä strukturoituja kysymyksiä. Kysymykset olivat siten avoimia kysymyksiä. Kyselyn kautta sain esille tulevia ideoita ja toiveita ehkä uusia näkökulmia kasvatuskumppanuudesta vanhempien ja päiväkodin välille. Etsin uusia näkökantoja, joita ei ehkä osaa sanoa kasvotusten ja näin ollen helpotin vanhempia kertomaan rohkeammin omat näkökantansa. Kootuissa toimenpide-ehdotuksissa korostuu lapsen osallisuuden edistäminen. Noudatin salassapitovelvollisuutta ja eettisten arvojen kunnioittamista vastausten suhteen. Opinnäytetyöni tekemisessä noudatin tietosuojalainsäädännön mukaisia ohjeita, asetuksia ja määräyksiä, (Laki yksityisyyden suojasta työelämässä 751/2004 3 4 §). Salassapitosäädöksi perusteita noudatin myös dokumentoinnissa ja arkistoinnissa vastausten osalta. Anonymiteetin säilyttäminen oli tutkimuseettinen normi. Normiston noudattaminen takasi vanhemmille yksityisyyden suojaamisen. (Helavirta, luentomateriaali, 2014.)

Opinnäytetyöni sisältöön liittyi lakeja päivähoitoon ja sosiaalihuoltoon sekä kasvatukseen liittyen, (Laki lasten päivähoitosta 36/1973 303/1983), jotka vaikuttivat työni sisällön luomiseen. Yhteistyö lapsen ympärillä on mielenkiintoinen asia: onko se käytännössä toimiva ja miten sitä voidaan kehittää? Mikäli pystyn selvit-

tämään tämän aihealueen niin, että siitä on hyötyä Poikkijoen päiväkodin ja vanhempien kasvatuskumppanuuden syvenemisessä, olen onnistunut opinnäytetyöissäni tutkimusongelman avaamisessa.

Teema-alueittain tehdyt kysymykset saavat piirteitä sekä kvalitatiivisesta että kvantitatiivisesta tutkimisalueesta. Nykyisin on yleistynyt tapa käyttää tutkimuksissa sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Näiden tutkimusmenetelmien käyttäminen tutkimisessa täydentää tutkimustulosta. Tässä tutkimisessa olen käyttänyt sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia näkökulmia hyödyksi. Tutkin vanhempien näkökantoja etäisesti kyselykaavakkeella, eli kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän mukaan. Kvantitatiivinen eli etäinen tutkiminen teema-alue kysymyksineen on mahdollistanut vanhempia vastaamaan avoimien kuin haastattelutilanteissa. Avovastaukset ovat laadullisen tutkimusmenetelmän tulosta. Tutkimusstrategia oli strukturoimaton, koska kysely oli teema-alueisiin jaettu, joihin pystyi vastaamaan oman ajatuksen mukaan, tämä pohjautui kvalitatiiviseen menetelmään. Aineiston sisältö pohjautuu henkilökohtaiseen kokemukseen ja kertovaan ilmaisuun, mikä parhaiten tulee esille kvalitatiivisessa syvemässä ja rikkaassa tutkimusnäkökulmassa. Teorian ja tutkimuksen luonne on ollut teoriaa luova, eli myös tässä olen käyttänyt kvalitatiivista näkökulmaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014, 123–127.)

Aineiston analyysivaiheessa etenin analyttisesti, eli purin vastaukset osiin, teemoittain. Etsin olennaisen vastauksista, minkä olen esittänyt työn lopussa kehittämisehdotuksina. Opinnäytetyönprosessissa dokumentoin kyselyn tulokset, eli vanhempien toiveet ja tavoitteet päiväkodin arjessa, joiden pohjalta kokosin toimenpideehdotukset päiväkodille hyödynnettäväksi materiaaliksi päiväkodin toiminnan suunnitteluun. Opinnäytetyöni taustalla on tiedonhankinta vanhemmille suunnatun kyselyn muodossa. Opinnäytetyöni teema-alueisiin suunniteltuihin kysymyksiin saadut vastaukset olivat pohjana, kun kirjasin keskeisempiä toimenpideehdotuksia. Tiedonhankintaan käytin kirjallisuutta, internetiä ja seurasin mediaa liittyen varhaiskasvatuksen lainmuutoksiin. Sisällytin kasvatuskumppanu-

den, pienryhmätoiminnan ja lapsen henkilökohtaisen kehitystarpeen selvittelyn kysymysalueisiin.

Jokaisen teema-alueen johdannoksi on koottu teoriaosuus aiheesta. Teoriaosuus teemoittain, jäsentää asiakokonaisuuksien tulkitsemista. Aihealueet ovat kasvatuskumppanuus, ryhmädynamiikka, pienryhmätoiminta, tietoisuuden lisääminen varhaiskasvatuksesta sekä kehitystuen tarpeen tukeminen. Näiden osa-alueiden tarkastelun tulokset auttavat parantamaan päiväkodin arjen sujuvuutta. Toimenpiteet ovat luettavissa kokonaisuutena. Opinnäytetyön kyselyn tulokset kirjoitin ja kokosin selkeäksi kokonaisuudeksi käyttämättä liiallisesti ammattisanastoa, että se on tarvittaessa mahdollista esittää vanhemmille. Näin saavutetaan lukijakuntana vanhemmat ja tämä edistää kasvatuskumppanuuden kehittymistä.

Opinnäytetyössäni selvitin kysymyksillä tutkimustehtävää seuraavasti; päivähoiton ja perheiden vuorovaikutuksen selvittely, onko nykyisellään päiväkotitoiveiden mukainen päivähoiton tuottajana, sekä millaista yhteistyötä ja kasvatuksellista kumppanuutta halutaan vanhempien ja päiväkodin välillä. Minua kiinnosti päivähoiton ja vanhempien yhteistyön kehittäminen asiakkaiden näkemykset huomioiden. Tässä opinnäytetyössä haluan antaa vastauksia päiväkodille vanhempien mielipiteistä. Vanhemmat vastasivat kyselyyn nimettöminä. Tutkimusaineiston tulen säilyttämään tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen niin, että niitä ei sellaisenaan luovuteta päiväkodille. Ainoastaan tutkimuksesta saatu teoreettinen osuus luovutetaan päiväkodille käytettäväksi jatkotoimintoja varten. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35–45.)

2.2 Aineisto

Vein kysymyskirjeet päiväkodille, missä ne laitettiin esille jokaiselle osastolle vanhemmille mukaan kotiin vastattavaksi. Kirjeet sai vastattuaan palauttaa päiväkodilla olevaan suljettuun palautuslaatikkoon. Kahden viikon kuluttua kävin hakemassa palautuslaatikon kotiini litteroinnin ja analyysivaiheen aloittamiseksi. Litterointi tapahtui vastausten tultua konkreettisesti minulle takaisin vanhemmilta.

Kyselyn tuloksen analysoin siten, että henkilöllisyyttä ei selvitetty. Kysymyksiin vastaaminen ei paljastanut lapsen vanhempia, eikä lapsen suunnattuja suoria kysymyksiä ollut näiden viiden kysymyksen joukossa. Vastauksissa ei tullut esille lapsia tunnistavia seikkoja kuten ikä, sukupuolta tai perherakennetta.

Esittelykirje ja ohjeistus kysymyksiin vastaamiseen on kerrottu Poikkijoen päiväkodin tiloissa kaikille vanhemmille. Ohjeet vastaamiseen ja kirjeen palauttamiseen on antanut päiväkodin henkilökunta. Tarkka asiakkaiden lukumäärä tähän haastatteluun on lasten perheiden lukumäärä, koska sisaruus perheille ei ole jaettu kuin yksi kysely. Tämän takia tarkkaa vastausprosenttia ei voida prosentuaalisesti määritellä, koska ei voida tietää jättikö juuri sisaruus perheet vastaamatta, siten on voinut jäädä kaksi tai kolmekin lasta huomioimatta vastausten prosentuaalisen osan selvittämisessä. Kyselyjä on jaettu n. 50 kpl niin, että vanhemmat ovat halutessaan niihin voineet vastata. Vastausten määrä on ollut 12 vastattua kyselyä. Kirjeiden palautuksien vastausprosentti on 24 %, em. tekijät huomioiden.

Tein kyselyn 2014 huhtikuun loppuun mennessä, vastaukset olivat käsiteltävissä toukokuun puolessa välissä koosteen analysointia varten. Kyselyn tulokset eli vastaukset jänsin jokaiseen teema-alueeseen. Opinnäytetyöni analyysivaiheen tekemisen aloitin toukokuun aikana 2015. Analyysivaiheen jälkeen tuli esille uusia asioita ja suunnitelmia, joiden toteuttamiseen tarvitaan ammattitaitoista näkemystä Poikkijoen päiväkodin työkentässä. Tulkitsin teemoittain vanhempien palauttamia vastauksia. Tutkiessani vastauksia tutkimusongelmaan, kehittyi myös oma ymmärrykseni varhaiskasvatuksellisessa kentässä.

Tutkimustyyppeä oli kokonaistutkimus, jossa oli tarkoituksena selvittää koko päiväkodin vanhempien näkemykset. Vastausten niukkuus, ei kuitenkaan kerro päiväkodin kaikkien vanhempien näkemystä kokonaisuudessa. Tutkimus oli teemakysymyksiä ja avovastausten tuloksena laadullista tutkimista. Tutkimusprosessi oli aineistokohtaista tutkimista, eli pohjautui vanhemmilta saatuihin mielipiteisiin, ehdotuksiin eli aineistoon. Laadullisen tutkimuksen lähestymistavoista tulivat esille pehmeät menetelmät. Teema-alueiden mukaisesti kysymyksiin saadut vas-

taukset toivat esille myös vanhempien ja päiväkodin välisen vuorovaikutuksen määrän ja ladun. Vaikka suoranaista haastattelusuhdetta ei luotu, niin ovat avoimet kysymykset hyvin perhelähtöisiä. Koska kysymykset olivat avoimia, niiden vastaamiseen sai käyttää vapaamuotoista kerrontaa. Perheillä oli mahdollista tuoda esille omat näkemyksensä omin sanoin. Perhekohtainen näkemys kasvatuskumppanuudesta tuli olla vastausten osalta luottamuksellista. Mikäli vastausten luottamuksellisuus oli vaarana perhekohtainen paljastuminen, esitin vastauksesta vain oleellisen toimenpide-ehdotukseen. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 132–141.)

3 PIENRYHMÄTOIMINNAN PERUSTEET PÄIVÄKODIN ARJESSA

Poikkijoen päiväkodin toimintaan sisältyy pienryhmätoiminta. Lapsilähtöisyys on tekijä mitä pienryhmätoiminnassa tavoitellaan, myös tässä päiväkodissa. Poikkijoen päiväkodin pienryhmätoiminta on vanhemmille jokseenkin uutta varsinkin kun päiväkodissa on varahoitolapsia, jolloin pienryhmätoiminta on erilaista toteuttaa kuin vakituisten hoitolasten osalta. Pienryhmätoiminnan perusteena on lapsilähtöinen ajattelu toiminnoissa. Lapsen hyvinvointiin ja osallisuuteen vaikutetaan hoivan, kasvatuksen ja opetuksen tuloksena. Pienryhmätoiminnassa lapset uskaltaavat paremmin tuoda esille omia ajatuksiaan kuin suuressa ryhmässä. Lapsen yksilöllinen huomiointi on pienryhmätoiminnan lähtökohta. Päiväkodin työntekijöiden dokumentointi lasten toiminnoista tapahtuu keskittyneemmin ja havainnointi lapsen osalta on kattavampaa. Pienryhmätoiminnassa voidaan rakentaa kasvuympäristö, missä lapsen erityisyys huomioidaan. Kasvattaja voi tukea ja osallistua lapsen leikkiin tukien ja vahvistaen lapsen leikkitaitoja. Toiminnan kautta lapsi saa turvalliset ja kiinteät suhteet ryhmän sisällä toisiin lapsiin ja aikuisiin. Pienryhmätoiminnan perustana on kasvattajan ennakkoluulottomuus ja samalla tiimissä toimiminen vaatii rohkeutta ja joustavuutta onnistuakseen. Pienryhmätoiminnan sisäajo vaatii koko tiimiltä arviointia ja palautteiden läpikäymistä sekä mahdollisia korjaavia toimintoja, että arki sujuu päiväkodin sisällä sujuvana. (Mikkola & Nivalainen 2010, 9-10.)

3.1 Pienryhmätoiminnan tavoitteet

Pienryhmätoiminnan keskeisin merkityksellisin kasvatuksellinen ja opetuksellinen tavoite on kiintymyssuhteen vahvistaminen ja vuorovaikutustaitojen opettaminen lapsen arjessa. Kiintymyssuhteen luomisessa omahoitajuudessa on tärkeää vahvistaa suhdetta kasvattajan ja lapsen välille niin, että lapsi voi luoda turvallisen suhteen ainakin yhteen kasvattajaan. Pysyvän aikuisen ja lapsen kiintymyssuhteen vahvistamisella luodaan lapselle lähtökohtaisesti turvallinen perusta kasvaa ja kehittyä. Omahoitajuus vahvistaa lapsen luottamusta siitä, että tarvittaessa lapsella on aina tuki ja turva sitä tarvittaessa. Voi tulla tilanteita, missä lapsen ja kasvat-

tajan suhde syystä tai toisesta katkeaa, silloin on turvattomuus ja epävarmuus lapsen kohdalla hyvinkin konkreettista. Vaikka omahoitajuus vahvistaa lapsen luottamusta päivän kulkuun, on myös muistettava, että jokainen kasvattaja voi joutua lähtemään tehtävästään toisaalle tai lapsen vanhemmat muuttavat. Olisi silloin hyvä, että lapsen luottamusta on kasvatettu myös muiden kasvattajien osalle, niin että muutostilanne ei tule olemaan lapselle liian suuri asia käsitellä sitä. Omahoitajuudessa on myös omat haasteet kasvattajien osalle. Omahoitajuudessa on huomioitava myös se, että lapsen läsnä oloaan muutenkin, kuin jatkuvan tilanteiden suorittamisen vuoksi. Lapsen perusturvallisuus, tunne-elämän ja vuorovaikutuksen tukeminen voidaan taata pienryhmätoiminnassa, mutta silloin opettamisen ja toimintatuokioiden painopiste on vähäisempää. Pienryhmätoiminnassa korostuu ns. omahoitajuus, koska pienryhmätoiminnan perustana on yksilöllisyyden huomiointi. Pienryhmässä voidaan luoda lapseen kiinteämpi suhde. Suuressa ryhmässä yksilölliset vuorovaikutukselliset toimintatavat eivät tule esille samassa määrin kuin pienryhmässä. (Mikkola & Nivalainen 2010, 10–11.)

Lapsen edun mukaista on, että hän saa pedagogista opetusta pienryhmässä yksilöllisemmin kuin suuressa lapsiryhmässä. Lapsen yksilöllisyys voidaan huomioida ja jatkaa lapsen kasvatuksellista toimintaa tiedostamalla lapsen kehitys yksilötasolla syvällisemmin, kuin suuremman ryhmän yhteistoiminnassa. Päiväkodin toiminnassa lapsi ei kuitenkaan koko päivää toimi pienryhmässä, vaan osan päivän tapahtumista. Osassa päiväkodeissa pienryhmissä toimitaan aamupäivällä, kun taas toisaalla pienryhmätoimintaa pidetään iltapainotteisesti. Pienryhmätoiminnan toteuttamisessa käytetään yleensä kahta aikuista, jotka organisoivat pienryhmätoiminnan parityöskentelynä. Parityöskentelyn hyvänä puolena on se, että sen mahdollistaa toteuttamaan hyvää pedagogista suunnittelua ja työskentelyn pohja on kahden kasvattajan näkökannan tulos. Jos pienryhmiä on useita, on selkeä suunnittelu pienryhmä-toiminnan tärkeää siirtymävaiheineen, että saadaan toinen ryhmä päätökseen uuden ryhmän aloittamisen aikaan. (Karila & Lipponen 2013, 69–79.)

Leikkialuepedagogiikan sisällyttäminen pienryhmätoimintaan toteutetaan siten, että se sisällytetään vapaan leikin toimintaan yleensä iltapäivisin. Leikkialuetoi-

mintaa voidaan pitää kuuluvan pienryhmätoimintaan kytketyksi tavaksi järjestää vapaata leikkiä. Pienryhmätoimintojen yhdistämistä vapaan leikin aikaan voidaan samalla luoda lapsien yhteisten sosiaalisten toimintojen tukemista, koska eri-ikäiset voivat koko ryhmän sisällä leikkiä samoja leikkejä tai siirtyä mieleiseen ryhmään, vaikka ovatkin jossakin toisessa ikäryhmässä. Kaverisuhteet saavat vahvistuksen ja siten lapset saavat luotua sosiaalista kenttäänsä laajemmalle kuin pelkästään saman ikäiset omassa ryhmässään. (Karila & Lipponen, 2013, 85–88.)

Päiväkodeissa ryhmitellään lapsia monin eri tavoin. Nykyisin koetaan, että pedagogisia rakennetekijöitä ohjaavia tekijöitä on useita, kuten taloudelliset tekijät, jotka määräävät päiväkodin toimintaa ja siten myös ulottavat määritteillään pienryhmätoiminnan tavan toimia. Pienryhmän toiminnan toteuttamisessa on huomioitava taloudelliset resurssit ja tilojen on vastattava tarpeisiin. Ympäristön on oltava sopiva lasten tarpeisiin ja samalla on tuettava yksilöllisen pienryhmän toimintaa turvallisesti. Monet eri haasteet on voitettavissa yhteisen organisoinnin kautta. Päiväkodin arjessa pitää huomioida toiminnan kulku siten, että se on mutkatonta ja joustavaa toteuttaa. Toteuttamiseen tarvitaan hyvät työtilat ja yhteistyö työntekijöiden välillä. Parityöskentelyyn on sitouduttava ja saada siten luotua hyvä pohja pienryhmätoiminnan toteuttamiselle. Kahden varhaiskasvattajan ohjaama pienryhmätyöskentely vaatii molempien kasvattajien sitoutumista toiminnan toteuttamiseen. Pulmia voi esiintyä silloin, kun jompikumpi on poissa työpisteestä vaikkapa sairastuttuaan. Silloin on vaarana se, että pienryhmän ohjaamisen edut eivät toteudu samalla tavalla kuin kahden vetäessä ryhmää. Lapsen yksilöllisyyden huomioiminen ei toteudu samalla tavalla kuin kahden kasvattajan havainnoitessa ryhmän toimintaa. (Karila & Lipponen 2013, 89–90.)

3.3 Vanhempien näkemykset pienryhmätoimintaan

Vanhemmille suunnitelluissa kysymyksissä selvitettiin pienryhmätoiminnan kehittämistä vanhempien näkökulmasta. Kaikilla vanhemmilla ei ollut selvää, mikä on pienryhmätoiminta. Vanhempien vastauksista pienryhmien toimintaan liittyvässä kysymyksessä ilmeni, että lasten ryhmittely eri-ikäisten kanssa voisi olla

hedelmällistä. Eri-ikäiset lapset voivat pitää yllä esim. kaverisuhteita. Vanhempien mielestä sekaryhmät voisi järjestää vaikka vapaan leikin aikaan. Toisaalta toiset vanhemmat kokevat saman ikäisen ryhmittymän paremmaksi. Näitä em. ryhmiä sekaryhminä tai saman ikäisten ryhminä voisi mielestäni tehdä vuorotellen eri toimintojen osalta. Sekaryhmät eri-ikäisten lasten osalta koettiin vanhempien mielestä lasta opettaviksi. Esimerkiksi vanhemmat lapset saavat opin ohjatessaan pienempiä lapsia ja pienemmät lapset taas sisäistävät isompien lasten osaamisesta uusia asioita. Sekaryhmien koettiin vanhempien mielestä edistävän lasten vuorovaikutustaitoja. Pienryhmätoiminnassa sekaryhmien käyttäminen on mielestäni vanhempienkin mielipiteisiin nojaten eräs hyvä toimintatapa päiväkodin arjessa.

Varahoitopaikan vanhemmat kokivat, että pienryhmätoimintaa ei juurikaan ole, koska ryhmä on niin vaihteleva lasten osalta. Vanhemmat kuitenkin kokivat, että on tärkeää saada pienryhmissä opetusta ja ohjausta siten, että lasten omat kehitystasot tulevat paremmin huomioitua. Varahoitolasten pienryhmätoimintaan on kiinnitettävä enemmän huomiota, vaikka lapset vaihtuvatkin ryhmässä. Vastauksista tuli esille se, että pienryhmätoiminnan selkeää avaamista päivähoitossa ei ole tehty kaikkien vanhempien tietoisuuteen. Pienryhmätoimintaa on lapsiryhmissä, jotka kokoontuvat säännöllisesti yhdessä, mutta vastausten perusteella jotkut vanhemmat eivät tiedä, että heidän lapsensa on pienryhmätoiminnassa. Kysyä voidaankin, onko asiaa tuotu esille varahoitolasten vanhemmille? Voidaan ajatella että, pienryhmätoimintaa, ei voida järjestää varahoitolasten ryhmässä, sen toteuttamisen haasteellisuuden vuoksi. Haasteellista on pienryhmätoiminnan suunnittelemisessa, koska lapset vaihtelevat suuresti varahoidon tarpeen mukaisesti.

Vanhemmilla oli myös toive päiväohjelmaan sisällyttää enemmän liikuntaa. Joku vanhempi on kokenut, että päiväkodissa on hienomotoristen tehtävien osalta tullut kyllä näyttöä kotiin asti lapsen piirustuksena. Liikuntaan liittyvää osaamista taas ei lapsi ”tuo kotiin” näkyvästi heti sitä opittuaan. Mikäli liikuntaan liittyvää oppimista ei erikseen kerrota vanhemmille, vanhemmat voivat olettaa siten, että ”piirretään” eikä juurikaan liikuta. Päiväohjelman on hyvä käydä läpi vanhempien kanssa, ettei vanhemmille tule luuloa, että nyt ei enää liikutakaan vaan tehdään

hienomotoriikkaa edistäviä piirtämiseen liittyviä harjoitteita. Sopivana määränä molempia toimintoja saadaan lapsen kehitykselle tärkeitä virikkeitä, niin karkeamotoriselle kuin hienomotorisille osa-alueille. Viikko-ohjelman osalta toivottiin selkeyttä, siinä mille ryhmälle mikäkin tapahtuma on suunnattu. Vanhemmat eivät tule luvanneeksi lapselle tapahtumaa kun se ei hänelle kuuluisikaan. Lapsi voi turhaan valmistautua esim. retkelle ja ei sinne pääsekään, kun tiedotuksesta ei ole käynyt ilmi keitä retki kosketta. Jos pienryhmä osallistuu johonkin retkeen ja sitä ei ole suunnattu kaikille lapsille olisi siitä mainittava myös viikko-ohjelmassa ketä ryhmää jokin suunniteltu tapahtuma koskee.

Eräs vastaus kertoi myös epätietoisuuden tunteesta vanhemmilla päiväkodin päiväohjelman sisällöstä. Selkeät päivän kulkuun kuuluvat kuvaukset voisi ottaa esille esimerkiksi VASU:n yhteydessä, jolloin jokaisella vanhemmalla olisi mahdollisuus sisäistää päiväkodin päivän kulku. Tietoisuus vanhemmilla lisääntyisi päiväkodin toiminnan sisällöstä ja tietoisuuden myötä heillä olisi paremmat mahdollisuudet vaikuttaa päivän toimintaan. Tiedottamisen lisääminen eri toiminnan sisällöistä vanhemmille tulisi siten tarpeeseen.

Keskeiset kehittämissuositukset:

1. Vanhemmille kerrotaan pienryhmätoiminnan periaate, info kirje tms. tai VASU keskustelun yhteydessä tehtävä info.
2. Pienryhmätoiminnan kehittäminen; ryhmät muodostettaisiin eri-ikäisistä lapsiryhmistä, koska vanhemmat toivat myös esille vaihtoehtoisesti eri-ikäisten ryhmien järjestämistä, saman ikäisten ryhmien ohella. Vanhempien perusteluina olivat vuorovaikutustaitojen monipuolistaminen ja kehittyminen eri-ikäisten lasten välillä. Päiväkodilla voidaan esim. leikinvalintataulun kautta eri-ikäisten lasten omavalintaisten ryhmien muodostamista käyttää pienryhmätoiminnan toteuttamiseen.

3.4 Lasten havainnointi pienryhmätoiminnassa

Pienryhmätoiminnassa lasten yksilöllisyys tulee esille paremmin kuin suuremmassa ryhmässä työskennellessä. Lasten varhaiskasvatuksellinen kasvatus tulee ohjattua täsmällisemmin yksittäiseen lapseen pienryhmässä. Lastentarhanopettajalla on mahdollista havainnoida yksittäisen lapsen kasvua ja kehitystä pienryhmätoiminnassa yksilöllisemmin, kuin suuremmassa lapsiryhmässä.

Organisoidun työn kautta pienryhmätoiminta tuo paremmat mahdollisuudet tilojen hyödyntämiseen pienryhmien kautta, kun ryhmät vaihtavat vuorollaan toimipaikkaa. Pienryhmätoimintaan voidaan sisällyttää leikinvalintaa eli leikkialuepedagogiikkaa. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintaympäristö rakentuu valinnoista ja toiminnoista suhteessa lapsen omaan valintaan leikinvalinnan yhteydessä. Lapsilla on itsellä mahdollisuus miettiä, mihin ryhmään voisi mennä milloinkin leikkimään ja samalla sosiaaliset suhteet voidaan luoda leikkiryhmän kautta. Leikinvalinta on eräs pienryhmän toimintamuoto, jolloin lapsi voi itse vaikuttaa omaan leikkiin ja omiin sosiaalisiin suhteisiin päiväkodin eri ryhmien välillä. Lapsen ympäristön tuomat uudet kontaktit eri lasten kanssa luovat koko ajan uusia sosiaalisia prosesseja, jotka puolestaan rakentavat lapsen omia sosiaalisia taitoja toimia erilaisissa vaihtuvissa ryhmissä. Lapsille ei määrätä ikäryhmän mukaisia suhteita, vaan ystävyysuhteita voi luoda leikin kautta ohi ikävuoden nuorempiin tai vanhempiin lapsiin. Pienryhmätoiminnassa voidaan suunnata yksittäisempää pedagogista opetusta lapsiin, kuin suuremmassa ryhmässä. Pienen ryhmän lapsi määrän etuna on se, kun lapsella on mahdollinen viive oppimisessa tai kasvussa, saa hän yksilöllisempää ohjausta. Opettajalla on mahdollista huomata ja ohjata lasta kasvatuksellisissa ohjaustarpeissa intensiivisemmin kuin suuren ryhmän opetustilanteissa. Pienryhmätoiminnassa lapsen osallisuus ja yksilöllisyys ryhmätoiminnassa ovat erittäin hyvin esillä. Luovuus on eräs lapsen mielikuvituksen kehitysaskel. Mielikuvituksen kautta lapsi kokee ja kasvaa. Pienryhmässä lapsen luovuudelle on enemmän tilaa ja opettajalla mahdollista kannustaa lapsen kehityksen ja oivalluksen kulkua eteenpäin. (Karila & Lipponen 2013, 69–95.)

3.5 Vanhempien näkemykset yksilöllisyyden huomioimiseen

Vanhemmilta kysyttiin yksilöllisyydenhuomioimisesta kysymyksellä:

Minkälaista tukea vanhemmat odottavat päiväkodilta lapsen kasvussa ja kehityksessä. Vanhemmat luottavat ja arvostavat ammattitaitoista päiväkodin henkilökuntaa. Lapsi halutaan vanhempien mukaan huomioitavan yksilönä. Yksilöllisyyden huomaamiseen tarvitaan ammatillista näkemystä kasvusta ja kehityksestä. Vanhemmat toivoivat normaalin arjen opettamista ja ohjaamista lapsen kehitystasojen mukaisesti. Isojen ryhmien pelätään vaikeuttavan yksilöllisyyden havainnoimista, joten vanhempien toiveena on pitää ryhmät pieninä. Vanhempien mielestä pienemmässä ryhmässä on helpompaa havaita lapsen kehitys ja tarpeet, kuin suuremmissa ryhmässä. Ryhmä missä on tukea tarvitseva lapsi, on myös aikuisten määrä oltava vastaavasti suurempi, että ohjaamine ryhmässä olisi sujuvampaa.

Vanhempien mielestä normaali arjen eläminen päiväkodilla on riittävää lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseksi. Vanhemmat ovat ensisijaisia kasvun ja huolenpidon antajia omalle lapselleen. Vanhemmat luottavat omaan vanhemmuuteen, mutta arvostavat ammattikasvattajan näkemyksiä lapsen kasvusta ja kehityksestä. Tukea ja opetusta perusasioiden omaksumiseen kaivataan myös niiden lasten osalle joille perusasioiden omaksuminen on haasteellista. Haastavissa tilanteissa on hyvä varata aikaa ja kärsivällisyyttä kasvattajalta lapselle. Vanhemmilla on toive, että lapsen haasteelliset tilanteet tuodaan esille rohkeasti, eikä odoteta liiaksi, että ei synny ongelmaa. Päiväkodilla voidaan tuoda esille päivän tapahtumien kertomisen yhteydessä, herättämällä vanhempia huomaamaan lapsensa ikäkauteen kuuluvaa normaalia kasvua ja kehitystä. Tukea toivotaan päivittäisiin tapahtumiin, kuten vessassa käynnit, käytöstavat, pukeminen ja syöminen. Nämä em. ovat päiväkodissa normaalia käytäntöä, mutta tukea tarvitsevalle lapselle on annettava enemmän aikaa päivittäisten tapahtumien hoitamiseen ja samalla päiväkodintyöntekijä voi havainnoida hänen oppimista ja kehitystä.

Vastaanottaminen päiväkodilla lasten tuomisen yhteydessä koetaan tärkeäksi tapahtumaksi. Lapsi kokee olevansa huomattu ja samalla tuetaan lapsen itsetunnon kehittymistä, kun myös hänet huomataan aikuisen lisäksi. Sosiaalisten suhteiden

luominen lasten välille on erittäin tärkeää ja antaa pohjan kouluun siirtymiseen sekä vaikuttaa edistävasti vuorovaikutustaitoihin. On tärkeää huomioida kaverisuhteet ja kannustettava lapsia, jotka eivät niin helposti saa muodostettua ystävyyssuhteita muiden lasten kanssa toimimisessa. On tärkeää, että päiväkodilla lähdetään ennaltaehkäisemään kiusaamista. Hiljaisia lapsia rohkaistaan, tuetaan kaverisuhteiden muodostumisessa ja tuetaan lapsen itsetuntoa kannustamalla.

Vastausten yleisenä kommenttina oli luottamus ammattikasvattajan osaamiseen, vaikkakin henkilökunnan riittävyys päivittäisessä toiminnassa oli vanhempien huolenaihe. Vanhemmat luottavat kasvattajan havaintoihin perustuviin ohjeisiin lapsen kasvussa ja kehityksessä myös yksilöllisyyden osalta.

Keskeiset kehittämissuhteet:

1. Eri-ikäisten lasten sosiaalisten suhteiden luomiseen tarvitaan mm. pienryhmätoimintaa, esim. lapsen oman valinnan kautta leikinvalintataulun yhteydessä. Tällä tuetaan yksilöllisyyttä ja yhteisöllisyyttä omin valintojen kautta.
2. Ensimmäiset havainnot lapsen muuttuneessa normaalissa kasvussa ja kehityksessä on tärkeää huomioida, ennen kuin kehittyä kasvuun tai kehitykseen huolen aihe. Eli huomataan lapsen kehitys ja samalla herätellään vanhempia huomaamaan ja havainnoimaan lapsen kehitystä eri ikäkausina.

4 PERHEEN JA PÄIVÄKODIN KASVATUSKUMPPANUUS

Kasvatuskumppanuus on tietoinen sitoumus vanhempien ja kasvattajien välillä. Sitoumuksessa lupaudutaan toimimaan yhdessä tukien lapsen kasvatusta, kehitystä ja oppimista. Kasvatuskumppanuus on keino tehdä laadukasta ja tuloksellista kasvatuksellista työtä. Vuorovaikutuksessa vanhempien ja ammattikasvattajilla on dialogilla suuri merkitys. Vastavuoroinen keskustelu on hedelmällistä ja siinä on kunnioitettava vanhempien näkemyksiä. Avoin ja vilpitön vastavuoroinen keskustelu luo pohjan onnistuneelle kasvatuskumppanuudelle mikä on pitkäaikainen prosessi. Luottamus ja yhteisymmärrys, kiireetön kohtaaminen ja aktiivisuus ovat työkaluja joilla rakennetaan kasvatuskumppanuus. (Järvinen, Laine & Helman-Suominen 2009, 118–122.)

Päivähoitotoiminta on mielletty perheiltä suljetuksi toiminnaksi silta osin, että päivittäiseen toimintaan eivät yksittäiset perheet ole paljonkaan voineet vaikuttaa. Lakien ja asetusten nojalla on palveluja tuotettu päiväkotitoimintana perheiden hyväksi ja heidän tarpeisiin vastaten. Perheet ovat ottaneet palvelun vastaan kiinnittämättä huomiota oikeuteensa ja jopa velvollisuuksiinsa. Nykyisin päiväkodin toimintaan on jo siirtynyt kasvatuskumppanuus vanhempien ja ammatti kasvattajien yhteistyöksi. Edelleen yhteistyötä estää monilta osin perheen yksityisyysuoja ja kulttuurien tuomat normit. Perheet myös edelleen luottavat voimakkaasti ammattikasvattajien ammattitaitoon arvostelematta tai antamatta omia toiveita julki työkaluiksi päiväkodin ja perheen yhteisvastuulliseen kasvatuskumppanuuteen. Kasvatuskumppanuudella on tärkeä ennaltaehkäisevä lastensuojelullinen tehtävä. Perheet ja ammattikasvattajat voivat yhdessä miettiä eteen tulevia kasvatuksellisia kysymyksiä sekä yhdessä pohtia ratkaisuja kysymyksiin, jolloin voidaan säästyä suuremmilta kasvavilta ongelmilta. Perheen asioiden tuominen esille ammattikasvattajien tietoisuuteen on tärkeää, jolloin ammattikasvattajat toiminoissaan toisivat kasvatuksellisen tuen koko perheelle. Perheet eivät katso kaikkien asioiden olevan sellaisia, jotka auttavat kasvatuskumppanuuden edistämisesä. Tämä seikka tulee esille vanhemmilta saduissa palautteissa. Vanhemmat olivat sitä mieltä, että päiväkodin tarkoitus on opettaa tavoille, mutta perheen elämän-

tyyli on perheen sisäinen asia. Vanhempien omat elämänarvot on huomioitava kasvatuskumppanuuden toteuttamisessa. Vanhempien ja ammatillisten näkökantojen yhteensovittaminen on yksi kriittinen kohta, kun mietitään miten kasvatusta toteutetaan. On huomioitava että lapsi saa parhaan mahdollisen kasvatuksen vaikka näkökannat kasvattajatahoilla olisivatkin keskenään erilaiset. (Alasuutari 2010, 24–38.)

Kasvatuskumppanuuteen liittyviä määräytyksiä on lain ja asetuksin sekä varhaiskasvatussuunnitelmaperusteissa määritelty monilta osin. Varhaiskasvatussuunnitelman laissa käydään läpi lapsen kehitystä edistävät perusteet ja tukea tarvitsevien lasten tarpeeseen liittyvät toimenpiteet. Lapsen oikeudet ja etuudet toteuttavat lapsen yksilöllistä kehitystä, lapsen arjessa niin kotona kuin päiväkodilla kasvatuskumppanuutena. (Heikkilä, Ihalainen & Välimäki 2005, 32–38.)

Laki lapsen päivähoidosta on säädetty lailla. Laissa on kirjattu yksilöllisyyteen kuuluvat perusteet, miten ja mitä huomioidaan, että saavutetaan kasvatuskumppanuuden sisältöinen jatkumo lapsen kasvuun ja kehitykseen:

”2a§

Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä.

Päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö.”

(Laki lasten päivähoidosta 36/1973 304/1983.)

Kasvatuskumppanuudessa on nykyisin oleellista se, että perheet on alettu näkemään yhteistyökumppanina, eikä ohjauksen tarvitsijoina arjen kasvatuksellisissa haasteissa. Tässä em. lauseessa kiteytyy Keskinen & Varjosen näkemys, jossa on viitattu entiseen tapaan toimia kasvatuksellisissa ongelmissa ns. ”terapian tarvitsi-

joina”. Nykyään taas on niin, että ammattikasvattajien pitää herätellä vanhempia huomaamaan normaali kehitys lapsessa, että voivat vastata lapsen kehitykseen ja kasvuun oikea-aikaisesti. Herättelyyn ei pidä odottaa kasvun ja kehityksen viivettä tms. puheeksi ottamisen aiheita. Kasvatuskumppanuus halutaan nähdä dialogina, eikä niinkään ohjauksena ammattikasvattajalta vanhemmille. Dialogin kautta voidaan luoda uusia merkityksellisiä ratkaisuja lapsen hyvinvointia pohtiessa. (Keskinen & Viljonen 2004, 17–20.)

Kasvatuskumppanuus on osaltaan vanhempien kohtaamisia kasvattajan kanssa silloin, kun lasta tuodaan tai haetaan päiväkodista. Lapsen liittyvät kuulemiset ovat tärkeää puolin ja toisin vanhempien ja kasvattajan välillä. Perheen elämäntilanteet vaikuttavat lapseen ja tuen tarpeen saamiseksi on selvää, että vanhemmat voivat rohkeasti tuoda esille perheen sisäiset muutokset. Lapsen elämään vaikuttaa perheen ympäristö, eli missä lapsi kasvaa ja kehittyy. Muutokset lapsen kasvuympäristössä voivat olla lapsen kasvulle niin tärkeitä, että sen huomioiminen päivittäisessä toiminnassa on syytä tuoda esille ammattikasvattajankin tietoisuuteen. Kasvuympäristön muutoksia voivat olla perheenjäsenten sairaudet, erotilanteet ja niistä johtuvat muutokset, isovanhempien tai muun perheen läheisen poismeno, tms. koko perheen voimavaroja kysyvät muutokset. Lapsen tukeminen on silloin ensiarvoisen tärkeää, paitsi tukemalla vanhemmuutta niin tukemalla lapsen omaa hyvinvointia päiväkodin arjessa. Lapsen kanssa pitää voida kohdata vaikeatkin tilanteet ammatillisesti. Uuteen tilanteeseen ohjaamalla lasta voidaan kasvattaa niin, että hän pääsee muutoksen yli saamalla tukea tarvittaessa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 37–40.)

Parhaimmillaan kasvatuskumppanuudessa vahvistetaan lapsen kasvuoloja ja sillä luodaan yhteyttä päivähoidon ja kodin välille. Toinen jatkuva kasvatuskumppanuuden suuri haaste on muista maista Suomeen muuttaneiden perheiden kotouttamiseen liittyvä kasvatuskumppanuus. On erittäin tärkeää antaa tukea vanhemmille kasvatuksellisissa asioissa ja samalla kunnioittaa perheen omia arvoja. On myös perheitä jotka eivät ole maahanmuuttajia, mutta ovat muista maista muuttaneet työtehtäviin Suomeen ja siten heidän tukemisensa kohdistuu myös kielen ja

kulttuurierojen tukeminen yleisen kasvatuskumppanuuden lisäksi. Kasvatuskumppanuutta voidaan toteuttaa keskusteluilla, joita päiväkotiki käy esim. lapsen varhaiskasvatussuunnitelman yhteydessä. Voidaan myös ottaa erilaisia keskusteluja kun on ilmennyt tuettavaa tai on keskusteluun halukkuutta esim. vanhemman ottaessa asia esille tai kun on huolenaihetta ilmennyt lapsen kasvun osalle. Näissä keskusteluissa on pohjana vastavuoroinen keskustelutilanne. (Kaskela & Kekkonen 2006, 44–45.)

Kasvattajilla on mahdollisuus tukea myös arkiaskareisiin liittyvissä kysymyksissä vanhempia. Vanhemmat voivat tuoda kasvatuksellisia kysymyksiä esille jo ilman, että on muodostunut huolen aihetta lapsen kehitykseen. On ennakoivaa ohjausta kertoa vanhemmille kasvuun yleisesti liittyviin kysymyksiin vastauksia, jotka ovat normaalia lapsen kasvua ja kehitystä. Silloin on tärkeää, että kasvattajalla on ammatillinen näkemys tilanteeseen ja samalla voidaan antaa hyvää palautetta vanhemmuudesta. Päiväkodit voivat järjestää myös yleisiä vanhempainiltoja, ryhmäkeskusteluja, verkostopalaverit yhteisesti vanhemmuuden tukemiseksi esimerkiksi. (Sundel 2001, 20–37.)

Kasvattajien ja vanhempien huoli kasvatuskumppanuuden laadun heikkenemiseen on aiheellinen. Tuoreen hallituksen esittämä päivähoiton toimintaresurssija-rajaukset ovat omiaan lisäämään huolta. Kasvattamalla lapsimäärää ammattikasvattajien osalle, on luonnollisesti heikentämässä laadullista päivähoitoa. Vanhempien ja ammattikasvattajien huoli lapsen hoidon laadusta on oikeutettua. On tärkeää, että varhaiskasvatuksen laatu voidaan säilyttää, mitä tukee nykyinen lainsäädäntö. Mikäli ryhmien lapsilukumäärää kasvatetaan, on selvää että lapsen osallisuus yksilöllisyyteen tulee kärsimään. Lastentarhanopettajien havainnointi tulee vaikeutumaan. Helsingin yliopiston varhaiskasvatuksesta vastaava johtaja Nina Sajaniemi kommentoi Lapin Kansan sivuilla 5.6.2015 esitettyihin kysymyksiin, että tullaanko esitetyillä uudistuksilla vähentämään varhaiskasvatuksellista tarvetta juuri niiltä perheiltä joille se olisi tarpeellista. Uudessa hallituksen esityksessä on esitetty myös päivähoiton puolittamista niiltä lapsilta joiden perheessä on esimerkiksi työttömyyttä. Sosiaaliset taidot opitaan ryhmässä ja lapsen kuulu-

minen ryhmään koko hoitopäiväksi takaa myös sosiaalisten taitojen oppimisen. (Martikainen toim. Lapin Kansa 5.6.2015, A15.)

Voidaan pohtia lisätäänkö tulevien muutosten vuoksi myös lasten keskinäistä eriarvoisuutta jo päiväkodista alkaen. Puhumattakaan siitä mitä sitten tulevat maksamaan tulevaisuudessa muutoksen seuraukset, kun joudutaan paikkaamaan uudistusten tuomia ongelmia.

4.1 Vanhempien ja päiväkodin kasvatusvastuu

Nykyään perheisiin kohdistuu nyky-yhteiskunnan hektisyyden vuoksi suurempia muutoksia kuin ennen. Työn kautta perheen rakenteet ja toimivuus muuttuvat, halusi perhe sitä tai ei. Nykyään perhettä voi hyvinkin usein kohdata työn loppuminen perheessä ja työn vuoksi tehtävät paikkakunnan vaihdokset ovat tavallisia. Perheen keskinäisten ihmissuhteita kuormittaa monesti työn tuomat muuttujat. On tilanteita, että perhe ei kokonaisuudessa muuta työn perässä, ja jos muuttaa, on vastassa silloinkin muuttuvia tekijöitä. Kaikki muuttuvat tekijät vaikuttavat perheen toimivuuteen ja yksilöt perheen sisällä reagoivat taas jokaisen muuttujaan omalla persoonallaan. On siis vaikeaa pitää perheen dynaamisuutta enää vakaana muuttuvassa yhteiskunnassa. Muutoksen aikana on erittäin tärkeää saada kasvatukseen liittyviä ajatuksia julki ja puida niitä kasvattajan kanssa avoimesti, vaikka ei vielä olekaan huolen aihetta. Kuunteleminen on kaikkein tärkein ja suurin merkityksellinen vaihe huomioida perheen tilanne ja samalla suhteuttaa sitä kasvatuskumppanuuteen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Julkaisut STM avoin julkaisuarkisto 29.12.2014.)

Vastuu kasvatuksellisesta tehtävästä on ensisijaisesti vanhemmilla. Ammattikasvattajan on tuettava vanhemmuutta, kun siihen on ilmennyt tarvetta joko kasvattajan huomioimana tai vanhemman oman huolen kautta. Kasvatuskumppanuudessa molemmat osapuolet eli vanhemmat ja kasvattajat päiväkodissa tekevät vastuullisen päätöksen toimia lapsen parhaaksi kasvun ja kehityksen suhteen. Tukemisen ja toiminnan yhteen saattamiseksi on molempien tahojen toimittava suunnitellusti

ja huomioiden muutokset, joita myös yhdessä käydään läpi lapsen kehittyessä. Ei riitä, että tehdään sopimus varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun yhteydessä kerran kaksi vuodessa, vaan kasvatuskumppanuus on jatkuvaa yhteistyötä lapsen päivähoiton aikana. Palautteet, hyvät ja haasteelliset, on tuotava esille. Niin voidaan tehdä tarvittavat johtopäätökset, joiden kautta voidaan edetä kasvatuksellisessa tehtävässä. (Koivunen 2009, 73–74.)

Päiväkodin henkilökunnalla on vastuu siitä, että vanhemmat pääsevät tutustumaan päiväkodin kasvattajiin paremmin kuin pinnallisesti. Luottamuksen syntymiseen tarvitaan aikaa ja havainnointia sekä yhteistä toimintaa. Lapsen tutustuttaminen päiväkotiin ennen päivähoiton tarvetta on ensiarvoisen tärkeää. Myös vanhempainillat, isovanhempain tutustuminen päiväkotiin tms. yhteiset tapahtumat luovat pohjaa onnistuvalle kasvatuskumppanuudelle. Aikaa pitää siis löytää molemmilta osapuolista vanhemmilta ja kasvatusammattilaisilta lapsen hyväksi. Erityisen arvon kasvatuskumppanuus saa silloin kun vanhemmilla ei ole mahdollisuutta syystä tai toisesta riittävästi antaa tukea lapsen kasvussa ja kehityksessä. Näiden olosuhteiden haasteellisuus lisää ammattikasvattajien vastuuta kumppanuudessa. Mikäli kasvatuskumppanuus ei toimi vanhempien ja kasvattajien välillä, on vaara että lapsi eksyy näiden tahojen välille, saamatta riittävästi tukea kasvuunsa ja kehitykseensä kummaltakaan taholta. (Lämsä 2013, 29–31.)

Perheiden omia näkemyksiä pitää kunnioittaa ja kasvatuskumppanuus nojautuu perheen omien periaatteiden varaan suuresti. Ammattikasvattajalla on kuitenkin velvollisuus kertoa kasvatukseen ja kehitykseen liittyvät tärkeät havainnot lapsesta ja tukea perhettä lapsen kasvussa ja kehityksessä.

4.2 Kasvatuskumppanuuden tukeminen sosionomin AMK ammattitaidolla

Haluan tässä kappaleessa pohtia sosionomin ammatillista osaamista päiväkodin työkentässä suhteessa tutkimuskysymyksiini. Sosionomin ammattiosaaminen on laaja-alainen ja sisällöltään lapsen kasvua ja kehitystä tukeva monialaisesti. Monialaisuuden tuntemus tukee mm. kasvatuskumppanuuden rakentamista vanhem-

pien ja lastentarhanopettajan välillä. Sosionomi AMK pätevyyden opiskellut on päiväkodin yksi ammattikasvattaja muiden kasvattajien joukossa. Haluan tuoda esille sosionomin koulutuksen monipuolisen ja laajan näkökannan siltä osin miten se voidaan hyödyntää päiväkodin toiminnoissa, kun sosionomi on lastentarhanopettajan tehtävässä. Sosionomin AMK varhaiskasvatuksellinen ammatillisuus pitää sisällään laaja-alaisen katsontakannan yhteiskunnan haasteista suhteessa lapseen. Sosionomin katsontakanta on yhteisöllinen, koska koulutuksen monipuolinen yhteisölliseen osallisuuteen ohjaa mm. sosiaalialan palvelujärjestelmän tuntemus. Palvelujärjestelmän tuntemisen kautta sosionomilla on tietämys ohjata asiakasta, esim. vanhempaa, hakemaan perheen tilanteeseen soveltuvia palveluita. Sosionomi ymmärtää myös yhdistää ympäristön tuomat muutokset lapsen kasvua ja kehitystä huomioiden. (Talentia. Sosionomi varhaiskasvatuksessa 2014.)

Päiväkodin kasvatukselliseen huolenpitoon kuuluu lapsen päivittäisen huolenpidon lisäksi kasvatus- ja perheneuvonta ja ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö. Päiväkodin tehtävään kuuluu myös verkostotyö, joka tukee lapsen kehitystä ja kasvatusta. Mikäli vanhemmilla on tarvetta lapsen yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukemiseen, sosionomi tietää ohjata vanhempia lapsen kasvussa ja kehityksessä tarvittavan palvelun piiriin. Yhteistyötä tehdään neuvolan, puhe- ja toimintaterapian, sairaalan, lastensuojelun sekä koulujen kanssa. Lapsen kasvuille pitää luoda päiväkodilla kasvatus- ja kehitysmahdollisuudet lain määräämin velvoittein. (Karila & Nummenmaa 2001, 14.)

Sosionomin osuus päiväkodin kasvatuskumppanuuden toteuttamisessa on monialainen, koska sosionomi AMK koulutus on laaja. Näkemykseltään sosionomi AMK on paitsi pedagoginen, myös yhteisöllinen toimija laajan koulutusnäkemysensä vuoksi. Sosionomi näkee lapsen ympärillä paitsi kasvatuksellista ja kehityksellistä tukemista, myös lapsen sosiaalisen elämän ja siihen vaikuttavat tekijät. Tämä ammatillinen osaaminen vastaa lapsen yksilöllisyyden tukemiseen tutkimuskysymyksissä. Tukimuodot joita sosionomi voi kasvatuskumppanuudessa huomioida ovat yksilöllisiä ja perhekohtaisia. Ennen kaikkea tärkeää on kuunnel-

la perheen sanoma ja huomata tuen tarve, ennen kun se on myöhäistä. (Huhtala, K 2014.)

4.3 Vanhempien näkemykset kasvatuskumppanuudesta

Vanhemmilta kysyttiin kasvatuskumppanuudesta kysymyksellä; minkälaisia kasvatuskumppanuuteen liittyviä ideoita vanhemmat haluaisivat sisällyttää päiväkodin toimintaan. Poikkijoen päiväkodin kasvatuskumppanuuden toteuttamisen historiaa ei tutkimukseen ole saatavilla, koska päiväkotitoiminta on aloittanut toimintansa 2013. Kasvatuskumppanuuden osaamisen on jokainen ammattikasvattaja tuonut mukanaan päiväkodin toimintaan. Millaista kasvatuskumppanuus on sisällöltään tässä päiväkodissa, ei voida vielä tehdä tulkintoja koska päiväkotitoiminta on toiminut vähän aikaa ja kasvatuskumppanuus on sen vuoksi tuore asia. Tekemäni kysely asiakkaille antaa kuitenkin viitteitä, että kasvatuskumppanuuden tietoisuutta pitää lisätä vanhempien ja päiväkodin välille. Vanhemmilla ei ole juurikaan tietoa kasvatuskumppanuuden perusteista tai miten se voidaan hyödyntää juuri oman lapsen kohdalla.

Vanhemmat arvostavat kiireettömyyttä päivän kulussa, samalla lapsilla on aikaa oppia, ja keskittyä jokaiseen esillä olevaan tehtävään haluamansa ajan. Lapsen kuunteleminen on vanhempien mielestä tärkeää, jolloin lapsesta saa esille puolia jotka voidaan huomioida hänen kasvussa ja kehityksessä. Luontoretket ja liikkuminen luonnossa ovat tärkeitä ja niitä toivotaan järjestettävän mahdollisimman paljon. Luonnossa liikkuesssa lapsi oppii paitsi motorisia taitoja, niin myös saa elämyksellisiä kokemuksia joiden kautta lapsen mielikuvitus rikastuu ja oma oivallisuus kehittyy. Lapsella on luontaista olla utelias ja tutkia luontoa, ihmetellä, ihastella näkemäänsä ja kokemaansa. Tutkimalla luontoa lapsi suhteuttaa itsensä ympäristöön ja saa sieltä kokemuseräistä oppia. (Heikkilä, Ihalainen & Välimäki 2005, 20–26.)

Vanhemmilla on toiveita päivän kulkuun myös kasvatukselliset arvot huomioiden, toiveissaan vanhemmat tuovat esille omat ajatukset kasvatuksesta ja sen esille

tuominen ammattikasvattajille on mitä suuremmassa määrin kasvatuskumppanuutta. Vanhempien mielestä käytäntöön liittyvät toimintatavat, käytöstapojen opettelu ovat asioita joita voi sisällyttää päiväohjelmaan. Lapsille voi opettaa kauppasiointia leikkien kautta ja järjestää retkiä kirjastoon, taidenäyttelyyn tms. tapahtumiin. Lelupäivän osalta jotkut vanhemmat ovat sitä mieltä, että jokainen viikko ei lelupäivää tarvitse järjestää, koska sen koetaan olevan jo liian tiheään tapahtuvaa. Lelun valinta voi olla jo vaikeaa kotona, kun sen pohtimiseen pitää käyttää aikaa viikoittain. Lelupäivä kerran kuussa olisi mielekkäämpi ja lasten ei tarvitsisi tehdä valintaa liian usein lelun suhteen. Lapsella voi olla vielä keskenäinen oppimisprosessi valintojen tekemisen suhteen, jolloin lelun valitseminen voi olla jopa harmia tuottavaa.

Vastausten perusteella kysymys oli syvällisempi ja haastava, joten useassa paperissa oli kysymys jätetty vastaamatta. Vanhemmat, jotka ovat vastanneet kysymykseen, ovat kyllä tuoneet esille hyviä kasvatuskumppanuuteen liittyviä ideoita.

Keskeiset kehittämissuhteet:

1. Vanhempainillassa tai VASUN yhteydessä voidaan ottaa esille enemmän kasvatuskumppanuuden sisältöä ja tarkoitusta. Kasvatuskumppanuudessa on kysymys sitoumuksesta ammattikasvattajien ja vanhempien välillä, mikä pitää tuoda esille selvästi vanhempien tietoisuuteen. Päivittäin voidaan lapsen hakutilanteissa päivän tapahtumista kertoessa ottaa esille esim. että ”tämäkin on kasvatuskumppanuutta”, että vanhemmille tulee käsitys arkeen liittyvästä kasvatuskumppanuudesta.
2. Kasvatuskumppanuutta voidaan myös tuoda esille isovanhempien osalle jos he tulevat hakemaan lapsen esim. siten, että he voivat tukea perheen vanhempia heidän kasvatuksellisissa näkökannoissaan. Isovanhempien päivä, kummin päivä tms. tapahtuma lujittaa lapsen sosiaalisen kentän tukemista ja kasvatuksellista kumppanuutta perhepiirissä.

Vanhemmilta kysyttiin kasvatuskumppanuuteen myös kysymys, onko vanhemmilla vapaa-aikaan liittyviä toiveita yhteistyöstä muiden perheiden ja päiväkodin välillä. Kasvatuskumppanuuteen voidaan liittää kaikki päiväkodin asiakkaat. Perheet yhdessä luovat yhteisöllisyyttä päiväkodissa ja samalla yhteisöllisten näkemysten kautta luodaan yhteistä kasvatuskumppanuutta päiväkodin toiminnoissa. Toimintatavat ja säännöt ovat yhteisiä kaikille perheille, jolloin kasvatuskumppanuus on laajempi käsite kuin yhden perheen ja ammattikasvattajien välillä se on. Vapaa-aikaan liittyvän yhteisen toiminnan suhteen vanhemmilla on keskenään poikkeavia ehdotuksia. Joidenkin vanhempien mielestä vapaa-aikaa on niin vähän, että he haluaisivat viettää sen mahdollisimman tiiviisti oman perheensä kanssa. Muutamissa vastauksissa oli halukkuutta illanviettoon, vaikka ulkoilun merkeissä makkaranpaistoa ja lettukesti jne. Juhlat keväisin ja joulunaikaan koetaan mielekkäiksi. Erään vanhemman vastaus on tähän kysymykseen seuraava;

”Ei nyt ehkä liity vapaa-aikaan, mutta toivoisin jotain keskustelutuokioita perheen (vanhempien) ja päiväkodin hoitajien välille. Olisi kiva tietää perusteellisemmin mitä hoitopäiviin kuuluu ja miten lapseni toimii. Lapsen vieni/hakutilanne ei oikein ole ollut mahdollisuutta sen syvemmin ainakaan. Vapaa-aikaan liittyen enemmän juhlia/tapahtumia.”

Tässä vastauksessa kiteytyy kasvattajan ja vanhempien kasvatuskumppanuuteen liittyvä ajatus. Kasvatuskumppanuutta voidaan pitää yllä juuri vanhempien ja päiväkodin yhteisissä tapaamisissa ja sen kehittämiseen tarvitaan yhteistä toimintaa. Päiväkodin järjestämissä tilaisuuksissa vanhemmat sisäistävät kasvatuskumppanuuden ja se koetaan yhteiseksi asiaksi. Tapahtumissa voidaan tiedottaa kasvatuskumppanuudesta niillekin vanhemmille joiden lapsi on aloittamassa päivähoitoa. Kyselyn tuoma viesti on selkeästi se, ettei kaikilla vanhemmilla ole selvää mitä kasvatuskumppanuus on ja mitä se pitää sisällään. Kasvatuskumppanuudesta on hyvä tehdä sopimus joka käydään läpi vanhempien kanssa. Kasvatuskumppanuus sovitaan yhteiseksi tavoitteeksi vanhempien ja päiväkodin välillä, vanhempien ja ammattikasvattajien yhteisessä tapaamisessa, missä päätetään lapsen liittyvästä päivähoitosta.

Nyky-yhteiskunta vaatii vanhemmilta paljon työn suhteen ja perheen pyörittämisen työn lisäksi on varmasti voimia vievää aikaa, joten monet vanhemmat katsovat, että lasten vapaa oleminen perheen kanssa on palkitsevaa sinällään. On kuitenkin vanhempia, jotka haluavat kehitettävän yhteistä vapaa-aikaa muiden vanhempien kanssa, vertaiskontaktin luomiseksi. Joidenkin vanhempien mielestä yhteiset kokoontumiset toisivat mahdollisuuden tutustua toisiin perheisiin vanhempina ja lapset keskenään. Samalla kasvatuksellisia kokemuksia voisi vaihtaa perheiden kesken. Monet perheet ovat myös muuttaneet paikkakunnalle ja kokivat, että kanssakäymistä perheiden kesken tarvitsisi tutustumisen vuoksi lisätä. Vanhemmilla oli toivomuksena saada yhteisiä tapaamisia muulloinkin kuin joulujuhlassa. Vanhemmat kokivat myös, että lapsen päivän tapahtumien kertomiset lapsen hakutilanteessa eivät ole riittäviä kasvatuskumppanuuden syvälliseen syntymiseen.

Keskeiset kehittämissuhteet:

1. Vanhempainiltoja, missä on vapaata seurustelua esim. keväällä/syksyllä lehtukestit. Tilaisuudet missä voivat isovanhemmat, kummit tai muut perheen tärkeät aikuiset käydä päiväkodilla vaikka samoissa kevät juhlissa vanhempien kanssa, jolloin saadaan perheen yhteisöllisyyttä liitettyä kasvatuskumppanuuteen.
2. Perheille voisi järjestää tilaisuuksia, missä perheet voisivat luoda vertaiskontakteja perheiden välille. Tämä on toiveena etenkin paikkakunnalle muuttaneilla perheillä.
3. Kasvatuskumppanuuden infotilaisuus vanhempainillassa olisi hyvä keräys, että uudetkin vanhemmat pääsevät sisälle mitä kaikkea kasvatuskumppanuus voi olla.

5 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

Päiväkodin perustehtävä on tukea lapsen kasvua ja kehitystä. Kasvatus voidaan jakaa kategorioihin; lapsilähtöiseen, aikuisjohteiseen, demokraattiseen, autoritääriseen, yksilöllisyyttä korostavaan, yhteisöllistä ajattelua korostavaan, ulkoa ohjautuvaan sekä sisältä ohjautuvaan jne. (Pihlaja 2005, 36). Kasvatus on arvosidonnaista ja siihen vaikuttaa kasvattajan käsitys ja tieto lapsesta. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen kasvatukseen vaikuttaa aikuisen suhtautuminen lapsen vammaan tai poikkeavuuteen. Suhtautumiseen vaikuttaa poikkeavuudesta saatuihin malleihin ja erityisen tuen kasvatukseen liittyvä tieto ja taito. Erityisen tuen käsitettä avataan tieteen ja käytännön kautta saatujen mallien mukaisesti. Keskeisenä erilaisuuden suhtautumisessa on se miten poikkeavuus määritellään. Vammasta tai viiveestä johtuva erityisen tuen tarpeen eri teoriat voidaan jakaa yksilöllisiin ja sosiaalisiin näkökulmiin. Vammasta johtuvan tarve tukeen voidaan jakaa lapsen omat tarpeet ja ympäristön sosiaaliset näkökannat. Toimintatavat nousevat esille päiväkodin arjen toiminnoissa, kun ryhmässä on erityistä tukea tarvitseva lapsi. Yksilöllinen malli liittyy ongelman yksilöön, jolloin ongelma liitetään yksilöön ja hänen toiminta koetaan rajoittavana mallina. Sosiaalisessa mallissa tuen tarve sidotaan yhteisöön jolloin ongelmakenttä voi olla yhteisön toimintaa rajoittava. (Pihlaja & Viitala 2005, 36–38.)

Lapsen erilaisuus voidaan tulkita joko lapsesta johtuvaksi tai vuorovaikutussuhteista lapsen ja muiden välillä tai niiden vajavaisuudesta siinä ympäristössä missä lapsi kasvaa ja kehittyy. Kolmantena tulkinta lapsen erilaiseen käyttäytymiseen voidaan hakea syytä kulttuurisidonnaisesta toimintatavasta lapsen ympärillä. Syiden selvittämiseen tarvitaan yhteistyötä perheen kanssa, että voidaan lähteä autamaan lasta oikean suuntaiseen kehitykseen. On löydettävä työmenetelmät ja tavat toimia lapsen parhaaksi. Yhteistyö vanhempien kanssa on erittäin sensitiivistä työtä, miten asia tuodaan esille, miksi ja mitä asian korjaamiseksi voidaan tehdä. Kaikki vuorovaikutus on oltava oikea-aikaista sekä oikean suuntaista, johon myös tarvitaan asiantuntijan näkemys. (Pihlaja & Viitala 2005, 47–48.)

Lapsen kehitykseen ja kasvuun on liitetty määrällinen kasvun ja kehityksen kuvaus, jotka selitetään lapsen ikäkausikehityksen mukaan. Lapsen ikävuoteen kuuluu kasvua ja kehitystä, käydään läpi päiväkodin ja vanhempien VASU keskusteluissa, mutta lapsen yksilöllisyys huomioidaan lapsen kehityksessä, eikä niinkään katsota ikäkautta liikaa. Lapsen kehitys on yksilöllistä erityisesti silloin, kun kehitys on viiveistä tai on lapsen erityisominaisuudesta kysymys. Erityisen tuen tarpeen määrittely on ongelmakeskeistä tai ongelmasta tulkitsemista nykyään asia ilmaistaan haasteiden tulkitsemisena. Määritelmään, erityisen tuen tarve lapsen kasvussa ja kehityksessä, sisältyy tarpeiden tunnistaminen (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet, Määräykset ja ohjeet 2014:94, 8-9). Lapsella jonka kehityksessä on havaittu viiveitä ja ne vaikeuttavat päiväkodin tavanomaisen päiväohjelman kulkua on hänelle järjestettävä tuettua opetusta. Eritystä tukea tarvitsevan lapsen tukipäätöksessä on määrätty miten tuki järjestetään yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden aikana. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Opetushallitus 2015.)

Lainsäädännön mukaan esiopetus on tullut pakolliseksi, joka on järjestettävä joko kotona tai päiväkodilla jokaiselle lapselle. Erityisen tuen tarve lapsen opetukseen tehdään päätös joko esi- tai perusopetuksen alussa tai ennen oppivelvollisuuden alkamista, mikäli tukea ei voida lapselle järjestää muuten. Mikäli varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa saatu tehostettu tuki on katsottu riittämättömäksi lapselle, on seuraavaksi tehtävä pedagogisen laadun selvitys. Selvityksessä hyödynnetään muita lapsen tuen tarpeeseen liittyviä asiantuntijoita, esim. puheterapeutti, fysioterapeutti, jotka ovat selvittämässä lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyviä erityistä tuen tarvetta. Lapsen vanhempien tulee olla mukana selvittelyn vaiheissa, silloin lapsen kehitystä tuetaan niin kotona kuin päivähoidossa. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen osalle tehdään esitys, johon liittyy esiopettajan konsultointi ja lapsen näkemys kasvustaan ja kehityksestään, joka on tehty asiantuntijoiden haastattelemana. Päiväkodin johtajan on tiedettävä lapsen vanhempien kanta erityisen tuen tarpeesta, mikä myös liitetään esitykseen kirjallisena. Päiväkodinjohtaja osoittaa esityksen varhaiskasvatuksen palvelualueen esimiehelle. Mikäli esityksen mukainen erityisen tuen tarve katsotaan tarpeelliseksi, on varhaiskasvatuspalve-

luiden esimiehen hyväksymisen jälkeen viipymättä järjestettävä tukea lapsen opetukseen. Siirtymävaiheessa esikoulusta ensimmäiselle luokalle on huolehdittava, että lapsen tukeminen jatkuu keskeyttämättä. Perusopetuslaki (Laki perusopetuksesta 26§) määrätään lapsen osallisuudesta ennen oppivelvollisuuden alkamista esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen mukaiseen toimintaan, missä saavutetaan esiopetuksen tuomat taidot. Lakiin on valmisteilla muutos siltä osin, että esiopetus tulee järjestettäväksi lapselle, joko kunnan esiopetuksen mukaan tai kotona vaatimusten mukaan.

Perusopetuslaissa kerrotaan seuraavaa:

”Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Lain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella ja sellaisella lapsella, joka 27 §:n mukaisesti aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin, on oikeus saada esiopetusta myös oppivelvollisuuden alkamisvuonna.

Esiopetukseen osallistumisesta päättää 26 §:n 1 momentissa säädettyä poikkeusta lukuun ottamatta oppilaan huoltaja.”

(26 a § (23.12.1999/1288).

Tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Suunnitelma on laadittava, jollei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan tai tarvittaessa oppilaan muun laillisen edustajan kanssa. Suunnitelmasta on käytävä ilmi oppilaan tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. (Perusopetuslaki/21.8.1998/628.)

Nykyisen valtionhallinnon määrittelyssä on liitetty esiopetustuodistukseen liittyvä erityisyyden pohdinta. Esiopetuksessa lapset tarvitsevat tukea mm. kasvun ja kehityksen viiveen, vammaisuuden, vajavaisuuden, sairauden tai jos heillä on psyykkisiä tai sosiaalisia riskitekijöitä. Tukeen on oikeutettu myös lapsi, jonka tuen tarpeen on tuonut esille opettaja tai lapsen vanhemmat. Vaikka pääsääntöi-

sesti resurssien puutteessa tämän huolen esille tuominen ei yksin riitä, vaan tarvitaan diagnosointia. Näin ei pitäisi olla, koska diagnosointi tehdään asiantuntijoiden toimesta eikä päiväkodissa, jolloin se vie aikaa ja lapsi tarvitsee tukemista kasvussaan heti. Perheen sisäiset muuttuvat tilanteet voivat olla esimerkiksi lisäämässä tukemisen tarvetta. (Pihlaja 2005, 56–58.)

Kautta maan tilanteeseen koettu ongelma on resurssien vähyys, kun on kyse päiväkodin lasten kehitykseen liittyvästä tukemisesta. Myös Sodankylän kunta on huomannut tarpeen erityislastentarhanopettajan palkkaamiseen. Tarvetta on ja tarve on lisääntynyt väkimäärän lisääntyttyä Sodankylässä. On selvää, että ammattitaitoinen erikoistunut erityislastentarhanopettajan antama panos lapsen kehityksen ja kasvun tukemiseksi auttaa päiväkotien arjen sujuvuutta eri tavalla kuin, että ongelmia käydään läpi nykyisin resurssein.

5.1 Tukea tarvitsevan lapsen vanhempien vanhemmuuden tukeminen

Vanhempien kyky ottaa vastaan tietoa lapsensa erilaisuudesta vaihtelee vanhempien oman käsityksensä mukaan siitä mitä he ajattelevat erilaisuudella suhteessa omaan lapseen. Vanhemmilla voi olla omia käsityksiä erilaisuudesta joiden mukaan he tekevät omat johtopäätökset ja jopa kieltävät olemassa olevat vaikeudet tai vähättelevät niitä. Tieto lapsen tuen tarpeesta ja siihen mahdollisesti vaikuttavista tekijöistä auttaa vanhempia suhtautumaan erilaisuuteen rakentavalla tavalla. Mitkä asiat sitten vaikuttavatkaan lapsen erilaisuuteen, on niiden selvittämiseen tehtävä yhteistyötä vanhempien ja kasvattajien välillä. Lasta ei voida auttaa, jos ei tiedetä lapsen ympäristöön kuuluvia asioita. Puhumalla vanhempien kanssa voidaan selvittää lapsen erilaisuuteen liittyviä tekijöitä. (Koivunen 2009, 175–176.)

Vanhemmat voivat olla stressaantuneita oman vaativan työelämän vuoksi tai heidän oma terveys voi olla se tekijä, joka vaikuttaa lapsen erilaiseen käyttäytymismalliin. Olemassa on monia muitakin tahoja, joiden kautta voidaan asiaa lähteä korjaamaan, kunhan asia otetaan ensin puheeksi. Lapsen kasvatukseen ja hoitoon liittyvät ongelmat voivat sanella lapsen käyttäytymistä, luonnetta, nukkumishäiri-

öitä, rajojen asettaminen esimerkiksi. Perheen kriisit, avioero, ajan puute, puutteellinen sosiaalinen verkosto, taloudellinen huoli, asumiseen liittyvät ongelmat lapsen hoidossa voivat olla tekijöinä, kun lapsen käytös on muuttunut ns. normaalista poikkeavaksi. (Koivunen 2009, 176–179.)

Erityisen tuen tarpeisen lapsen sosiaaliseen käyttäytymiseen on kiinnitettävä huomiota ja pohdittava minkälaisena erityisyys tulee vaikuttamaan lapsen kasvuun ja kehitykseen. Tämä pohdinta ohjaa lapsen tukemiseen. Lapsen syrjäytymisen estäminen on ensiarvoisen tärkeää. Syrjäytymisen ehkäisevänä tekijänä on ennen kaikkea lapsen itseluottamuksen ja oman arvokkaan olemisensa tukeminen. Samalla voidaan tukea ympäristöön kuuluvia kanssaihmissiä arvostamaan erilaisuutta. Lapsen hyvinvointia edistetään yhteisenä päämääränä vanhempien ja kasvattajien toimesta. Kasvattajan on osattava tukea vanhemmuutta ja samalla antaa tukea ja palautetta kehityksestä, mitä lapsi on saavuttanut erityisyydestä huolimatta tai juuri sen vuoksi. (Rantala 2002, 23–33.)

Rajanveto siitä onko kyse normaalista kehityksestä, kehitysviiveestä tai kehityshäiriöstä on vaikeaa. Pienillä lapsilla on omat kasvunkehityksen ominaiset piirteet, mutta kasvun ja kehitys ovat yksilöllisiä ja voivat vaihdella lapsen mukaan. Joku osa-alue voi kehittyä hitaammin, toisaalta kehitys saattaa mennä harppauksen omaisesti vaikka siinä onkin ollut ensin viivettä. Tärkeää on, että tiedetään mikä kuuluu ns. normaaliin ja normaalin pituiseen kasvuun ja kehitykseen käytettävään aikaan. Kehityksellinen kasvuprosessi, normaali kriisi tai viive ovat pedagogisesti merkityksellisiä. Monen eri toiminta-areenan kautta voidaan miettiä lapsen käyttäytymistä. Päiväkodissa lapsen erilaisuutta voidaan pitää sosiaalisena ja -emootionaalisena ilmentymänä. Miten asiaa lähdetään ja missä vaiheessa havainnoimaan, on tärkeää. Ensimmäisten viitteiden havainnoiminen ja puheeksi ottaminen vanhempien kanssa on ensiarvoisen tärkeää. On muistettava että diagnosointi ei kuulu päiväkodin tehtäväkenttään, mutta puheeksi otto kuuluu. Havainnoinnin yhteydessä tehdyt testit on myös tuotava esille keskustellessa vanhempien kanssa lapseen liittyvissä asioissa. Näiden keskustelujen kautta saadaan varmasti vuorovaikutuksellinen kanssakäyminen aikaan vanhempien ja kasvatta-

jien välille. Lasta voidaan tukea yhdessä hänen oman kasvun ja kehityksen rytmisissä. (Koivunen 2009, 177–180.)

5.2 Havainnoinnista lapsen vahvuuksien tukemiseen

Kasvatuskumppanuudessa vuoropuhelu on erityisen tärkeää kun lapsella on havaittu tuen tarvetta. Luottamuksellisen suhteen luominen vanhempien ja kasvattajien välille on ensiarvoisen tärkeää. Ammattikasvattajien tärkein tehtävä on ylläpitää kumppanuuden ilmapiiriä erityisesti tilanteessa, joissa on erilaiset näkökannat kasvatuksellisissa menetelmissä, lapsen hoidossa, kasvatuksen tarpeissa ja päivähoidon vastuun jakautumisessa vanhempien ja päiväkodin välillä. Kasvatuskumppanuudessa on selkeintä myös vaatia tavanomaista kasvatusyhteistyötä monipuolisempaa tukea ja apua, mikäli tuen tarvetta on ilmennyt. Lähtökohta on siinä, että vanhemmat ovat vastuussa kotona ja perheenpiirissä olevasta kasvatuksellisesta toiminnasta ja päiväkotiki taas tukee kasvatuskumppanuutta päiväkodilla. Kasvatuskumppanuus syntyy kun kodin ja päiväkodin kasvatuksellisista metodeista keskustellaan avoimen dialogisesti. (Kaskela & Kekkonen 2006, 44–45.)

Lapsen hoitoon ja oppimiseen kuuluvat seikat siirtyvät monin tavoin käytännössä puolin ja toisin kodista päiväkotiin, mutta myös päiväkodissa saadut opit siirtyvät kotiin lapsen mukana. Lapsen persoonallisuus muokkautuu sekä kodin kasvatuksen ja päiväkodin kasvatuseriaatteiden mukaan. Ei ole mitenkään yhdentekevää se, onko lapsen opetus erilaista kodin ja päiväkodin välillä. Kasvattajien on siten päästävä keskustelemaan samalle aaltopituudelle ja yhdessä suunnattava toimintansa siten, että lapsi saa parhaan mahdollisen tuen erialisuuden havainnoinnista tukemiseen. Arjen kasvatustuuseen liittyvien vuoropuheluiden jakaminen kasvattajien ja vanhempien välillä antaa pohjan lapsen vahvuuksien löytämiselle ja niiden tukemiselle kasvatustehtävässä. Kasvatuskumppanuus on tärkeää erityisesti tuen tarpeen havainnoimisesta kehityksen kannalta, mihin voidaan vaikuttaa jatkuvalla avoimella vuorovaikutuksella. (Kaskela & Kekkonen 2006, 47–48.)

Lapsi tulee nähdä aina ainutlaatuisena yksilönä. Lasta on tuettava hänen omien tarpeiden kautta. Mikäli kasvattaja näkee ja havainnoi lapsen huolen on asia otettava esille lapsen vanhemmille. Varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan varhaista puuttumista. Kasvattajan on heti otettava esille huomaamansa havainto lapsen kasvussa ja kehityksessä. Kasvun ja kehityksen etenemiseksi on erityisen tärkeää puuttua huolenaiheeseen varhaisessa vaiheessa, jotta korjaavat toimenpiteet tulevat ajallisesti oikein ja voidaan minimoida mahdolliset kasvun viiveet. Oikeaan aikaan tehty havainnointi muutoksista ennen haasteiden syntymistä, on palkitsevampi kuin että odotellaan liian pitkään ennen asiaan esille ottamista. Varhaisen puuttumisen etuna on parempi ennuste kasvun ja kehityksen oikeasta suunnasta, kuin että ongelmat kasaantuvat lapsen elämässä. (Järvinen, Laine & Helman-Suominen 2009, 68–70.)

Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään jokaiselle lapselle päivähoitossa. Päivähoitolaki määrää myös jokaiselle lapselle, joka tarvitsee erityistä hoitoa ja kasvatusta tehtäväksi kuntoutussuunnitelman. Kuntoutuksen suunnittelu voidaan alkaa vauvaiässä neuvolasta saatavilla ohjeilla. Kuntoutussuunnitelmaa voivat olla yhdessä suunnittelemassa vanhemmat, neuvola, kuntouttajat ja päivähoidon henkilökunta. Siirtymävaiheessa päiväkodista koulumaailmaan on tärkeää tehdä lapselle HOJKS henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Erityisen tuen tarve on jaettu osiin yleiseen, tehostettuun ja jatko-opintoihin kuuluviin osiin. (Leino 29.10.2010, Kuntoutusportti.)

Kuntoutussuunnitelmaan liittyviä lakeja on laki potilaan asemasta ja oikeudesta 17.8.1992/785 L785/1992 4a §, erikoissairaanhoidolaki 1.12.1989/1062, asetus lääkinnällisestä kuntoutuksesta 28.6.1991/1015 1-5§, terveydenhoitolaki 30.12.2010/1326, kansanterveyslaki 28.1.1972/66. Henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma korvaa kuntoutussuunnitelman, kun siinä on määritelty tuen tarve ja sen järjestäminen lapselle. Suunnitelman sisältö pohjautuu asiantuntijan lausuntoon, kuten lääkärin, puheterapeutin tai fysioterapeutin tekemään. Suunnitelma on aina kirjallinen ja se tehdään yhteistoiminnassa vanhempien kanssa ja mukana voi olla asiantuntija. Suunnitelmaa pitää tarkastella sovittuina ajanjaksoi-

na, että saadaan selville toiminnan suunta ja riittävyys lapsen kasvun kehityksessä. Suunnitelman tekemisessä ei ole olemassa selvää standardi -kaavaketta, mutta sen sisältöön on laitettava yhteiset kasvatukselliset tavoitteet, kehityksen tukitoimet, seuranta ja arviointitiedot, yhteistyötahot ja jatkosuunnitelmat. Suunnitelman tavoite on olla kaikkien kasvattajien yhteinen työkalu, joka edistää lapsen kehitystä ja auttaa seurannassa tavoitteiden saavuttamiseksi. (Järvinen ym. 2009, 71–74.)

5.3 Vanhempien näkemykset lapsen tuen tarpeesta

Vanhemmat vastasivat tuen tarpeeseen suunnattuun kysymykseen, minkälaista tukea odotatte lapsenne eri oppimisosa-alueissa esittämällä omat toiveet.

Vanhemmat toivovat, että tukea tarvitseville ohjausta lisättäisiin esim. liikunnallista toimintaa, karkeamotoristen taitojen kehittämiseksi, mikäli viive on tässä oppimisalueessa. Vanhemmilla on toiveena myös, että varhaiskasvatuksessa lastentarhanopettaja on mukana, jos lapsella on tuen tarve jossakin kehitysvaiheessa. Hienomotoristen taitojen kehittäminen katsotaan tärkeäksi erityisesti koulumaailmaan siirtyvien lasten osalta. Vilkkaiden lasten osalta toivotaan erityisesti keskittymiseen liittyvien harjoitteiden lisäämistä, tukemaan kasvatusta ja kehitystä.

Vanhemmilla on suuri luottamus osaavaan kasvattajahenkilöstöön päiväkodilla. Vanhemmat myös odottavat, että ammattikasvattajat ottavat esille päivähoidon yhteydessä havainnoidut asiat, mikäli näyttää siltä että lapsi tarvitsee tukea joissakin osaamisen alueissa.

Keskeiset kehittämis ehdotukset:

1. Sama avoin varaukseton keskustelu lapsen kasvusta ja kehityksestä vanhempien välillä lisää luottamusta vanhempien ja ammatti kasvattajin välille. Luottamuksen rakentamisen myötä yhteistyö kehittyy ja kasvatuskumppanuus saa vahvan pohjan.
2. Lapsella on taipumus liikkua luontaisesti ja sen mahdollistaminen päivän aikana on vanhempien mielestä tärkeää kehityksen ja kasvun ja kannalta.

6 VANHEMPIEN IDEAT KYSELYN TULOKSENA

Vanhempien huolena on lasten keskinäinen kiusaaminen, jota näkyy jo päiväko-deissa. Tähän on syytä puuttua ja sen lopettamiseen panostettava. Kiusaamista on esiintynyt hetkittäin ja sen on havaittu kohdistuvan eri lapsiin eri aikaan, mutta usein samalta lapselta, tämä tuli esille vanhempien vastauksista kyselyyni. Mielest-äni päiväkodin on tärkeää etsiä syyt miksi kiusaajana toimiva lapsi käyttäytyy häiritsevästi, samalla tukea kiusaavan lapsen kehitystä positiivisen kasvatusmeto-din kautta. Kiusaamisesta vapaa päiväkotiki on päämäärä, johon kaikki kasvattajat ja vanhemmat pyrkivät yhdessä.

Lapsia voidaan yhteisesti ohjata sekä kotona, että päiväkodilla suhtautumaan su-vaitsevaisesti erilaisiin ihmisiin. Turvallinen kasvuympäristö on taattava myös henkisellä tasolla lapselle. Suvaitsevaisuutta toivotaan myös uskonnonopetuksen suhteen ja toivotaan, että huomioidaan vanhempien toiveet uskonnon kasvatuksen osalta riittävästi. Lapselle, joka ei osallistu uskonnolliseen kasvatukseen, tulee järjestää kehittäväää toimintaa siksi ajaksi jolloin uskonnonopetusta on toisilla lap-silla.

Lapsen huomiointi on tärkeää. Vanhemmat toivovat, että lapsi huomataan van-hempien ohessa, kun hänet tuodaan päiväkodille. Lapsi tarvitsee huomatuksi tu-lemista. Hän oppii samalla käytöstapoja, kun huomenta sanotaan myös lapselle. Kasvattajien ei pidä pitää itsestäänselvyytenä lapsen olemista päiväkodilla. Lap-sen huomaaminen tuontihetkellä, on sanoma kasvattajalta, että lapsi on tärkeä, ei vain aikuinen. Tämän kokemuksen kautta lapsi oppii olevansa tärkeä ihminen omana itsenään. Huomioiminen ohjaa lasta arvostamaan itseään, niin samalla hän oppi itse arvostamaan kanssaihmiä. Hyvien tapojen kunnioittaminen pienestä pitäen kehittyä muiden ihmisten kohtaamisista. Vuorovaikutukseen on päiväkodin henkilökunnan hyvä kiinnittää huomiota. Lapset yhdessä ja erikseen ovat erityisiä kasvunsa alussa ja kasvaessaan ja kehittyessään he tarvitsevat sosiaalisia koke-muksia, joita voivat sitten hyödyntää siirtyessään aikanaan koulumaailmaan. Hil-

jaisia ja herkkiä lapsia pitää kannustaa ja tukea tutustumaan muihin lapsiin ja aikuisiin. Tällä tavalla tuetaan lasta luomaan sosiaalisia suhteita kanssaihmiin.

Tiedottamista esim. päiväkodin sisällä olevista sairauksista on tehostettava muutoin kuin seinäilmoituksen kautta. Hakutilanteessa hoidosta ja huomioitavista asioista voisi keskustella vanhempien kanssa, mutta myös lapsen normaalin kasvun ja kehityksen eri havainnoista. Keskusteluja halutaan lisää ja vapaamuotoisesti, eikä netin kautta pelkästään kun on kysymys päiväohjelmista tai tapahtumista.

Luontoretkeä toivotaan lisää. Luontoarvojen huomaaminen, vuodenaikojen muutos ja kokemukset luonnossa antavat lapselle elämyksiä ja ohjaavat kunnioittamaan ympäristöään osana elämää. Lapselle luonnon muutokset tulevat ensikokemuksina ja sen ihmetteleminen on osa kasvua ympäristöön ja yhteiskuntaan. Luontokasvatus avaa aistit elämyksille kuuntelemisen, näkemisen, haistamisen ja maistamisen kautta. Se opettaa kunnioittamaan luontoarvoja ja ohjaa omiin oivalluksiin huomaamaan luonnossa vuodenaajat ja siihen kuuluvat vaihtelut. Yleensä riittää, kun pysähtyy lapsen kanssa keskustelemaan häntä kiinnostavia asioita ja antaa oman oivalluksen kertoa lapselle, mitä hän kokee luonnon kautta. Luonnossa voidaan opettaa myös pedagogisesti mm. orientaatioita vaikkapa matematiikan osalle laskemalla kiviä tai kehitellä muita pedagogisia tapahtumia, kuten opettaa hyödyntämään marjat ja tutkimaan kasveja jne.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyössäni olen kyselyn avulla kartoittanut Poikkijoen päiväkodin ja vanhempien tarpeet kehittää päiväkodin ja perheiden yhteistyötä kasvatustehtävässä. Kysely on jaettu päiväkodilla vanhemmille kotiin vastattavaksi paperisena kaa-
vakkeena. Vanhemmat ovat voineet esittää mielipiteensä kasvatuksellisiin näke-
myksiinsä niin, että ne saadaan myös päiväkodin arjen toimintaan pohdittavaksi
paremman kasvatuskumppanuuden luomiseksi.

Kysely on ollut huhti-toukokuun vaihteessa 2014 ja analyysivaihe on sijoittunut
syksyyn 2014. Tulokset kyselystä opinnäytteenä luovutetaan päiväkodille keväällä
2016. Kyselyn tulokset ovat omalta osaltaan antaneet paitsi hyviä ideoita, myös
kertoneet sen, miten kyselyiden koetaan olevan tässä hektisessä yhteiskunnassa
jopa vaivaa tuottavia arjen toiminnassa. Kaikkiin kyselyihin en toki odottanutkaan
vastausta, koska joukossa oli vanhempia joiden perheestä päiväkodin hoidontarve
loppui esikoulun päätyttyä. Näiden perheiden lapset siirtyvät koulumaailmaan on
selvää, etteivät kyselyt enää siinä määrin ole olleet ajankohtaisia.

Vastausprosentin kartoittaminen on vaikeaa, koska päiväkodissa on sisaruksia eri
osastoilla ja vanhemmat vastasivat vain yhteen kyselyyn molempien lasten osalta.
Kyselyjä on viety päiväkodille kaikkiin osastoihin, joita on neljä. Yhdellä osastol-
la on varahoitolapsia vaihtelevasti, jolloin sen osaston vanhempien vastauksia ei
myöskään voida laskea tarkasti. Keskustellessani päiväkodin vs. johtajan kanssa
vastauksien pieneen palautustulokseen pohdimme, onko myös kevätväsymys ja
vuoden puurtaminen väsyttänyt vanhempia osallistumaan kyselyihin. Samanai-
kainen päiväkodin oma kysely netissä on saattanut vähentää kiinnostusta laati-
maani kyselyyn, koska kevään osalle on tullut kaksi kyselyä peräkkäin. Sodanky-
län kunnassa on yleisesti tehty tutkiva kysely varhaiskasvatukseen liittyen, mikä
on koko varhaiskasvatuksen kattava tutkimuskysely. Päiväkodin kyselyn tulokset
ovat päiväkotien sisäistä materiaalia heidän omaan käyttöönsä, joita en siksi liitä
omaan kyselyni teemoihin. Katson kuitenkin näiden useiden kyselyjen samanai-
kaisuuden olevan yksi syy siihen, että vanhemmat ovat ehkä väsyneet kyselyihin

ja opinnäytetyöni asiakaskyselyyn on voitu senkin vuoksi jättää vastaamatta. Aineistokeruu paperiseen vastauskirjeeseen toimi minusta hyvin. Jos vastaukset olisi voinut tehdä esim. sähköpostilla, nettivastaukset olisivat kertoneet vastaajan henkilöllisyyden, mitä paperiseen kaavakkeeseen vastaaminen ei tehnyt.

Olen tässä myös osoittamassa kiitokset niille vanhemmille, jotka ovat kiinnostuneet kyselystäni. Toivon, että tämän opinnäytetyön tuloksella on merkitystä päiväkodin toiminnassa, kun pohditaan kehitettäviä toimintamalleja jatkossa. Vastauksissa on hyviä kasvatuksellisia näkemyksiä vanhemmilta. Vanhemmat ovat lapsensa kasvussa ja kehityksessä suuressa ja vaikuttavimmassa tehtävässä. Ammattikasvattajien on tärkeää pitää arvossa vanhempien näkemystä lapsensa kasvusta ja kehityksestä.

8 POHDINTA

Sain tutkimusluvan tehdä opinnäytteen Sodankylän uusimpaan päiväkotiin, joka on Poikkijoen päiväkoti. Samalla työ hankkeistettiin. Hankkeistamisen myötä opinnäytettäni tulee olemaan ohjeellisena osana toimintaa suunniteltaessa päiväkodilla. Tavoitteenani oli kehittää omia ongelman ratkaisu- ja päättelytaitoja. Pohdin päiväkodin työkäytäntöjä toimintaehdotuksissani. Reflektoin eli tein tavoitteellista arviointia. Reflektointi eli itsearviointi on kehittänyt omaa ammatillista näkemystäni.

Tämän opinnäytteen tekeminen on ollut haastavaa ajan käytön vuoksi. Työstäni olen ottanut virkavapaata saadakseni tehdä harjoittelujakson päiväkodilla eri paikkakunnalla. Samanaikainen opinnäytteen työstäminen on vienyt paljon aikaa. Olen suunnitellut ajan käytön priorisoimalla, mutta monesti tulee kohdalle muitakin menoja jotka vaan menevät eteen, vaikka olisi aikatauluttanutkin oman aikansa hyvinkin tarkoin. Oman elämän ja opinnäytetyön sovittaminen on ollut haaste, paikkakunnan vaihdos ja uudet työkuviot ovat siirtäneet opinnäytetyöni valmistumista.

Mielestäni lasten vanhempien tuoma oma panos on arvokas ja hyödynnettävissä. Tämän opinnäytteen tulos on niukka vanhempien mielipiteiden suhteen. Mutta jos esityksistä yksikään toteutuu, ei tekemäni kysely vanhemmille ollut turhaa. Ennen kaikkea, vanhemmat jotka ovat osallistuneet kyselyyn, ovat ansainneet sen, että heidän toiveensa ja ideansa otetaan huomioon tulevaa toimintaa suunniteltaessa. Toivon, että tulosten antamat aiheideat herättävät kiinnostusta yhteistyöhön päiväkodin ja vanhempien välille siinä määrin, että näiden ideoiden arvo tulee mitattua käytännössä.

Oman oppimiseni osalta olen huomannut, että kyselyt ovat aina yhteistyötä kyselyn kohderyhmän kanssa ja siten vaikuttavat tulokseen ja itse opinnäytteen sisältöön suuresti. Kasvatuskumppanuus herätti taas monia asioita, esim. että se on pitkä prosessi ja kestää koko lapsuusajan, mille luodaan pohja päiväkoti-ikäisenä.

Kasvatuskumppanuus on saanut pohjan päiväkodilta, mille voidaan rakentaa lapsen koululaiseksi siirtyminen ja sama kasvatuskumppanuus saa koulumaailmassa hieman toisenlaisen näkökulman. On hyvin tärkeää, että päiväkodilla kasvatuskumppanuus otetaan päivittäiseen vanhempien tapaamiseen luontevaksi osaksi kohtaamisia. Vanhemmilla on mukava saada myös selkeitä kommentteja luonnollisen kasvun kehityksestä, ilon aiheita arkeen. Näiden kautta kiinnostus kasvatuskumppanuuteen säilyy ja on mielekäs, niin vanhempien kuin ammattikasvattajien kannalta katsoen.

LÄHTEET

- Airaksinen, T. & Vilkkä H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2015. Opetushallitus.
<http://www.oph.fi/>. Tampere: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino
- Heikkilä, M., Ihalainen S.-L. & Välimäki A.-L. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerius Kirjapaino Oy.
- Helavirta, S., Tutkimustoiminnan perusteet, luentomateriaali, Moodle, 2014
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu teemahaastattelun teoria ja käytäntö, 2. painos, Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P & Saravaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huhtala, K. 2014. Päiväkodin kasvatuskumppanuuden ja lasten osallisuuden tukeminen. Centria ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Projektioinnäytetyö. Viitattu 4.10.2014
<http://publications.theseus.fi/handle/10024/26989>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tuki varhaiskasvatuksessa – Lapset, nuoret ja perheet – THL. Julkaisut STM avoin julkaisuarkisto 29.12.2014. Viitattu 4.2.2015
[http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit.fi/tyon/lapsen/tuki varhaiskasvatuksessa](http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit.fi/tyon/lapsen/tuki_varhaiskasvatuksessa)
- Järvinen, M, Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Kariston Kirjapaino Oy, Hämeenlinna.
- Kuntoutusportti. Lainsäädäntö. Leino E, 29.10.2010. Viitattu 4.2.2015
<http://www.kuntoutusportti.fi>
- Karila, K. & Nummenmaa, A. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen – Kuvaus kohteena päiväkotinäytelmä. Juva: WSOY.
- Karila, K. & Lipponen, L. 2013. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta –

- opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Keskinen, S. & Viljonen, H. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Koivunen, P.-L. 2009. Hyvä päivähoito. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36.
- Laki erikoissairaanhoidolaki 1.12.1989/1062.
- Laki kansanterveyslaki 28.1.1972/66.
- Laki potilaan asemasta ja oikeudesta 17.8.1992/785.
- Laki terveydenhoitolaki 30.12.2010/1326.
- Laki perusopetuksesta 21.8.1998/628.
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.
- Lämsä, A.-L. 2013. Verkosto vahvaksi - toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Juva: Bookwell Oy.
- Martikainen, A. 2015. Rajataanko päivähoitoa nyt riskiryhmiltä?. Lapin Kansa 5.6.2015, A15.
- Mikkola, P & Nivalainen, K. 2010. Tiimille hyvä päivä tänään – työkirja varhaiskasvatuksen vuosisuunnitteluun ja arviointiin. Kustantaja Pedatieto Oy Tampere
- Perusopetuslaki 21.8.1998/628
- Pihlaja, P & Viitala, R. 2005. Erityiskasvatus varhaislapsuudessa. Helsinki. Sanoma Pro.
- Rantala, A. 2002. Perhekeskeisyys – puhetta vai todellisuutta? Työntekijöiden käsitykset yhteistyöstä erityistä tukea tarvitsevan lapsen perheen kanssa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Sosionomi Varhaiskasvatuksessa; Talentia. Viitattu 4.10.2014
[http://www.talentia.fi/files/66/Sosionomi varhaiskasvatuksessa.pdf](http://www.talentia.fi/files/66/Sosionomi_varhaiskasvatuksessa.pdf).
- Sundel, M. 2011. Kohti tasavertaista kumppanuutta; Kasvatuskumppanuuden kehittyminen 2000-luvulla Knuutin pohdon päiväkodissa. Keski-Pohjanmaan Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

LIITTEET

Liite; Kyselykaavake vanhemmille

HYVÄT VANHEMMAT!

Opiskelen Lapin ammattikorkeakoulussa sosiaalialan AMK koulutuksessa varhaiskasvatukseen opintoja. Opintoihin kuuluu opinnäytetyö, minkä teen Poikkijoen päiväkodille. Opinnäytetyön nimi on "Vanhempien ja päiväkodin yhteistyö lapsen ympärillä".

Opinnäytetyössäni selvitän vanhempien mielipidettä lapsen kasvun, kehityksen ja tuen tarpeesta päiväkodin toiminnassa.

Opinnäytetyö luovutetaan Poikkijoen päiväkodille. Yhteenvedon tuotos tukee toimintatapsuunnitelmien kehittämistä vanhempien ja Poikkijoen päiväkodin välillä.

Kysely ajoittuu 15.5–30.5. 2014 väliseen aikaan.

Pyydän teitä ystävällisesti vastaamaan kyselyyn ja kertomaan omat näkemyksenne avoimesti teidän ja päiväkodin yhteistyön kehittämiseksi.

Kyselyyn vastataan nimettömästi. Vastauksia käsitellään hyviä tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita noudattaen ja ehdottomasti luottamuksellisesti.

Analyysivaiheen jälkeen vastaukset tuhoetaan.

Oheisena on palautuskuori kyselylle. Kyselyn vastaukset voitte palauttaa päiväkodilla olevaan vastauslaatikkoon, 30.5.2014 mennessä.

- KIITOS YHTEISTYÖSTÄ -

KYSYMYKSET

1. Pienryhmätoiminta: Miten haluatte pienryhmätoimintaa kehitettävän?

2. Yksilöllisyyden huomioiminen: Minkälaista tukea odotatte päiväkodilta lapsen kasvuun ja kehitykseen?

3. Kasvatuskumppanuus: Minkälaisen idean haluatte sisällyttää päiväkodin päiväohjelmaan?

4. Kasvatuskumppanuus: Minkälaista vapaa-aikaan liittyvää yhteistyötä toivotte perheiden ja päiväkodin välille?

5. Erityisohjauksen tarve: Minkälaista tukea odotatte lapsenne eri oppimisa-alueissa, esittäkää omat toiveet?

6. Muuta sanottavaa?
